

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Jaakkola Maria
Lakaniemi Antti
Pasto Matti-Pekka
Virkkunen Antti

Kehittämishanke

Polku toiselta asteelta amk-opintoihin

Opiskelijan ohjaus ja urasuunnittelu sekä siihen vaikuttavat tekijät

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Seinäjoki 11/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Jaakkola, Maria; Lakaniemi, Antti; Pasto, Matti-Pekka; Virkkunen, Antti
Polku toiselta asteelta amk-opintoihin:
Opiskelijan ohjaus ja urasuunnittelu sekä siihen vaikuttavat tekijät
48 sivua + 4 liitesivua
Marraskuu 2011
Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Ammatillisen perustutkinnon suosion kasvu ja korkeakoulujen supistamiset ovat olleet vahvasti esillä valtakunnallisessa mediassa. Suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle nuoria kaivataan yhä enemmän niin suorittavaan työhön kuin työnjohtoon. Ammatillisen osaamisen säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi käsittelemme työssämme mahdollisuutta jatkaa omaa opintoalaa toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen ammattikorkeakoulussa.

Kehittämishankkeessa pyrittiin selvittämään, mitä sisältyisi opintopolkuihin ja vastaako ohjaus tarvetta. Lisäksi selvitettiin taustatekijöitä, jotka vaikuttavat päätöksiin siirtyä jatko-opintoihin.

Selvityksessä käsiteltiin seuraavia koulutusaloja; elintarvike, kauppa ja metsä. Kyselyt suoritettiin kvalitatiivisena kyselynä ja osin kvantitatiivisina luokkatiloissa perustutkinnon opiskelijoille elintarvike- ja kaupanalalla sekä metsäalan korkeakouluopiskelijoille. Kyselyiden lisäksi haastateltiin työelämässä työskenteleviä ammattihenkilöitä ja ammatillisen asteen opinto-ohjaajia.

Täysin yksiselitteistä ja yleistä johtopäätöstä kyselyjen perusteella ei voida tehdä. Tutkimustulosten mukaan on kuitenkin mahdollista ymmärtää, että yhteneväisyyksiä löytyi eri alojen kesken.

Selvityksen mukaan yhteys toisen asteen ja korkeakoulun välillä löytyi, kun selvitettiin halukkuutta jatko-opintoihin. Kolmannes toisen asteen valmistuvista opiskelijoista ilmoitti halukkuutta jatko-opintoihin ja lähes kolmannes korkeakoulun aloittaneista oli suorittanut toisen asteen ammatillisen tutkinnon.

Asiasanat: opintopolku, ohjaus, urasuunnittelu, elinikäinen oppiminen, motivaatio

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Kehittämishankkeen toteutus	5
2.1 Työaikataulu ja työn eteneminen	6
2.2 Kysymyslomakkeen laatiminen	6
3 Koulutusjärjestelmät	8
3.1 Ammattikoulujärjestelmä	8
3.2 Ammattikorkeakoulujärjestelmä	10
4 Elinikäinen oppiminen ja päätöksenteko	14
4.1 Elinikäinen oppiminen	14
4.2 Elämänkaari ja elämäntilanne	16
4.3 Päätöksenteko	18
5 Motivaatio ja opintoura	21
5.1 Motivaatio	21
5.2 Opintoura	22
5.2.1 Opintoura käsitteenä	22
5.2.2 Opintouran suunnittelu ja ohjaus	24
5.2.3 Ammatillisen koulutuksen opinto- ja uraohjaus	24
5.2.4 Esimerkkejä opintopoluista	25
Case 1. Kauppatieteiden moniosajaksi	25
Case 2. Elintarvikeinsinööristä maisteriksi	26
Case 3. Makkaratehtaalta elintarvikeinsinööriksi	27
Case 4. Pystymetsästä insinööriksi	29
6 Kyselytutkimuksien tulokset	31
6.1 Esitutkimus	31
6.2 Väylämuotoinen opiskelu Vaasan ammattiopistossa	33
6.3 Elintarvikealan perustutkinnon suorittajien kysely	34
6.4 Kyselyn tuloksia merkonomiopiskelijoilta–Sedu Lapua	38
6.5 Metsästä urapoluille käyneiden haastattelut	40
6.5.1 Mennään metsään	40
6.5.2 Aloittava insinöörikurssi	40
6.5.3 Metsästä urapoluille	41
6.6 Yhteenveto	42
7 Johtopäätökset ja pohdintaa	44
Lähteet	46
Liitteet	49
Liite 1: Esikyselyn lomake	49
Liite 2: Kysymyslomake	50

1 Johdanto

Kehittämishankkeen aiheena on polku toiselta asteelta ammattikorkeakouluopintoihin. Kehittämishankkeen aihe löytyi siten, että Seinäjoen ammattikorkeakoulussa oli havaittu tarve saada selkeyttä opiskelijoiden urapolusta ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun erityisesti elintarvikealan opiskelijoilla. Ryhmämme jäsenillä on osalla opinto-ohjaajan tehtäviä sekä omakohtaista kokemusta opiskelusta ammattikorkeakoulussa ammatillisen toisen asteen oppilaitoksen jälkeen.

Kehittämishankkeessamme pyrimme löytämään keinoja, joilla voitaisiin madaltaa kynnystä hakeutua toiselta asteelta ammattikorkeakouluun. Haluamme selvittää, mitkä ovat oppilaitosten ja yksittäisten opettajien tai opinto-ohjaajien mahdollisuudet ja työkalut, joiden avulla voidaan ohjata opiskelijoita jatko-opintoihin.

Olemme selvittäneet kirjallisuudesta aihetta tukevaa teoria- ja taustatieto. Mielestämme opiskelumotivaatio, halu oppia ja uraohjaus ovat oppilaan kannalta tärkeimpiä tekijöitä jatko-opintojen päätöksentekoprosessin kannalta. Sen vuoksi olemme valinneet motivaation ja päätöksenteon sekä uraohjauksen teoreettiseksi viitekehyyksi. Toivomme, että kehittämishankkeemme tuloksista hyötyisivät niin oppilaat, opettajat kuin oppilaitoksetkin.

Kirjoitusvaiheen aikana on julkisuudessa noussut esiin keskusteluihin ammattikorkeakouluverkoston ja erityisesti opiskelupaikkamäärien supistaminen. Tämä asia koskee osaltaan tämän kehittämishankkeen toimintaympäristöä ja on siten tuonut uuden katsantokannan nyt selvityksen alla olevaan uraohjaukseen sekä muuhun opiskelijoihin kohdistuvaan työhön. Tilanne koskee erityisesti tapaa, miten opinto-ohjaus viestii asiaa kun samaan aikaan on epävarmuutta esimerkiksi opintolinjojen tulevaisuudesta.

2 Kehittämishankkeen toteutus

Kehittämishankkeessa päätimme hieman rajata selvitettäviä tutkimusaloja, jotka ovat meille tuttuja, omia alojamme: elintarvike, kauppa ja metsä. Maria Jaakkola työskentelee vähittäiskaupassa. Antti Lakaniemi on elintarvikealan opettajana Koulutuskeskus Sedussa. Matti-Pekka Pasto toimii bio- ja elintarviketekniikan lehtorina Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja on saanut kehittämishankkeen aikana tehtäväkseen koulutusohjelman opintojen ohjauksen. Antti Virkkunen työskentelee metsäalan tuntiopettajana ja opinto-ohjaajana Koulutuskeskus Sedussa.

Kehittämishankettamme varten teemme kyselyjä ja haastatteluja sekä oppilaille että opettajille eri oppilaitoksista. Kohteiksi olemme ottaneet jokaisen oman oppilaitoksen sekä Sedun kaupanalan yksikön Lapualta. Haluamme selvittää opiskelijoiden motiiveja jatkaa opintojaan sekä löytää keinoja, joilla oppilaitokset ja opettajat voisivat osaltaan madaltaa opiskelijoiden kynnystä siirtyä toisen asteen opintojen jälkeen ammattikorkeakouluun.

Esittelemme työssämme myös Vaasan ammattiopistoa, jossa on ollut käytössä syksystä 2010 lähtien amk-opintoihin valmentava väylä kaikilla opetusaloilla. Tarkoituksena on selvittää, voitaisiinko sitä hyödyntää sellaisenaan tai muunneltuna Seinäjoella.

Esittelemme muutamia koulutuspolkuja esimerkkeinä erilaisista kouluttautumisvaihtoehtoista. Olemme pyrkineet huomioimaan koulutuspolkuihin vaikuttaneita ohjaavia tekijöitä koulutuspoluilta.

Tarkoituksena on myös vertailla eri oppilaitoksista ja eri aloilta saatuja tutkimustuloksia sekä nostaa esiin toimivia käytäntöjä ja mahdollisesti jatkojalostaa niitä. Selvitämme myös elinikäinen oppiminen-teeman sopivuutta vertailukohteeksi.

2.1 Työaikataulu ja työn eteneminen

Työn aikataulutus oli alun perin tiukka ja tavoite oli saada kyselyt tehtyä 2011 kevätlukukauden aikana. Työssäoppimiset ja muut harjoittelujaksot opiskelijoilla vaikuttivat siten, että sopivan ajankohdan löytäminen oli haasteellista. Siksi osa kyselyistä siirtyi syksyyn 2011. Opettavaisena huomiona tästä voisi nostaa esiin sen, että oppilaitosten aikataulut voivat olla keskenään hyvin erilaisia. Aina ei riitä, että on lupa tulla pitämään kyselyjä, vaan on varmistettava myös se, että opiskelijatkin ovat tavoitettavissa. Esimerkiksi toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat voivat olla työssäoppimisjaksolla tai vapaasti valittavissa opinnoissa. Kesän aikana kerättiin teoria-aineistoa ja kyselyjen valmistuttua syksyllä aineisto hiottiin viimeiseen muottiinsa.

2.2 Kysymyslomakkeen laatiminen

Kyselylomakkeen laadintaan on annettu erinäisiä ohjeistuksia. Ne koskevat esimerkiksi lomakkeen luettavuutta, täytettävyyttä, tietojen saamista käsiteltävään muotoon ja erityisesti asioiden luottamuksellisuutta. Kyselylomake voidaan toteuttaa myös sähköisessä muodossa ja silloin se on helposti käytettävissä laajoihin tutkimuksiin.

Kyselyn tekemiseen voi liittyä henkilötietoja ja niitä koskee lainsäädäntö. Henkilötietolaki (1999) määrää esimerkiksi henkilörekistereistä, huolellisuusveloitteesta, käsittelyn suunnittelusta, käyttötarkoituksesta ja arkaluonteisista tiedoista sekä tietyistä poikkeuksista.

Tähän yhteyteen on hyvä todeta, että Suomen ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausten käsittelemisestä (Mäkinen 2006, 172). Tietojen käsittelyn osalta luottamuksellisuus ja lainsäädännön vaikutukset on huomioitava. Lisäksi tutkimustyötä koskettavat eettisten arvojen noudattaminen.

Valmista vastausta siihen, kuinka lomake laaditaan kyselyä varten, ei suoraan ole. Toki erilaisia mallipohjia on kirjallisuudessa tarjolla, mutta lopullisen ratkaisun lomakkeesta on tehtävä aina kyselyn laatijan. Yksi toimiva keino varmistaa lomakkeen käyttökelpoi-

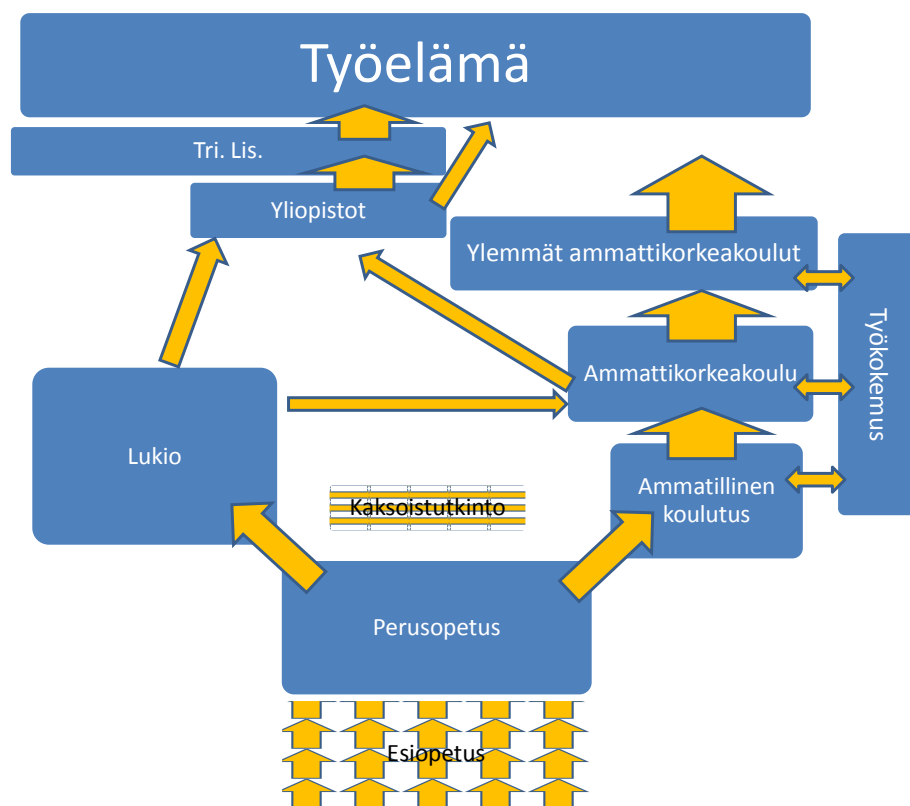
suus on suorittaa suppea testikysely tutkimuskohteena olevalle joukolle ja pyytää heiltä kommentit sekä havainnoida se miten lomakkeeseen oli vastattu (Tuorila 1997, 110–111).

Hyvän haastattelu- ja kyselylomakkeen ominaisuuksia ovat mm. selkeys, luettavuus, tallennettavuus ja tulkittavuus sekä tehokkuus. Tarvittaessa on annettava vastausohjeita, jopa mallivastauksen muodossa. Kerättävän tiedon on oltava sellaista, että sitä pystytään käsittelemään tilastollisesti eli kvantitatiivisesti. Jos kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus olisi hyvä, että vastaukset pystytään yhdistämään yleisemmiksi kokonaisuuksiksi. (Tuorila 1997, 110–111; Vehkalahti 2008, 20.)

Saatujen tietojen käsittelyssä on syytä hyödyntää tilastollisia menetelmiä ja muokata saadut tulokset mahdollisimman helposti mitattavaan tai luokiteltavaan muotoon. Erityisesti silloin kun tuloksia on paljon, esimerkiksi kvantitatiivisissa tutkimuksissa ja aineistossa on vaikeasti havaittavia tekijöitä, on aineistosta tehtävä tilastolliset tutkimukset. Kvalitatiivisen aineiston kohdalla voi hyödyntää luokittelua saadun tietomäärän tiivistämisessä helpommin tulkittavaan muotoon. Saaduissa mittaustuloksissa voi olla vaihtelua ja epävarmuutta. Tämä seikka saattaa vaikuttaa tuloksista tehtäviin johtopäätöksiin. Erityistä huomiota on lisäksi kiinnittävä systemaattisiin virheisiin, joita voi syntyä puutteellisesta suunnittelusta. Tilastollisin menetelmin voidaan vahvistaa tulosten yleistettävyyttä. (Rita 1997, 113–116; Vehkalahti 2008, 80–90.)

3 Koulutusjärjestelmät

Tässä kappaleessa on esitelty tutkimuksen aiheena olevien ammatillisen perustutkinnon ja ammatillisen korkeakoulutuksen rakenteita. Oheisessa kuviossa on kuvaus Suomen koulutusjärjestelmästä (Kuvio 1). Kuviossa on esitelty yleiset opintopolut aina esiasteelta työhölämään. Kuviossa ei ole mukana mahdollisia avoimen ammattikorkeakoulun opintopolkuja tai erikoisammattitutkintoja.

Kuvio 1. Suomen koulutusjärjestelmä (OPH 2011)

3.1 Ammatikoulujärjestelmä

Ammatillinen koulutus on ammatillisiin tehtäviin valmistavaa, hyvin käytännönläheistä ja paljon suoritettavaa työtä sisältävää koulutusta. Ammatillisiin koulutuksiin lukeutuvat ammatilliset perustutkinnot sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Ammatilliseksi koulutukseksi luetaan myös ammattitaitoa kehittävä ja ylläpitävä koulutus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a.)

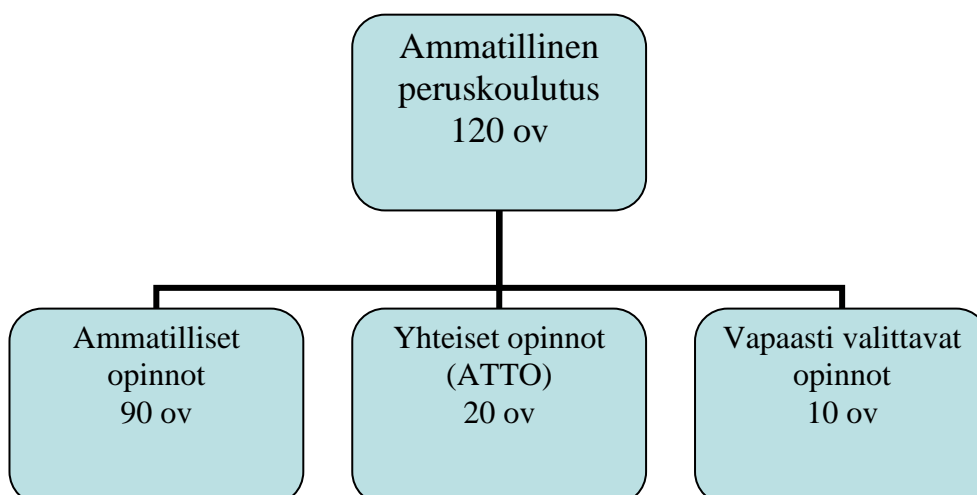

Ammatillista koulutusta järjestävät:

- ammatilliset oppilaitokset
- aikuiskoulutuskeskukset
- ammatilliset erityisoppilaitokset
- kansanopistot
- ammatilliset erikoisoppilaitokset
- liikunnan koulutuskeskukset
- musiikkialan oppilaitokset (OPM 2011).

Ammatillinen perustutkinto antaa laajat perusvalmiudet opiskeltavan alan ammatillisiin tehtäviin, esimerkiksi metsätalouteen, kaupanalalle tai elintarvikealalle. Opintojen aikana opiskelija perehtyy yhteen oman alansa osa-alueeseen ja erikoistuu tiettyihin tehtäviin kuten esimerkiksi metsuri-metsäpalvelujen tuottaja tai merkonomi. Ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena, näyttötutkintona ja oppisopimuskoulutuksena (OPM 2011).

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa (ov), opinnot kestävät kolme vuotta. Näyttötutkinnossa opiskeluaika on lyhyempi, koska aikaisempi työkokemus otetaan huomioon ja luetaan hyväksi. Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa kerrotaan tutkinnon tavoitteet ja sisällöt. Kuviossa 2 on kuvattu ammatillisen koulutuksen koostumusta, riippumatta ammattialasta. Ammatillinen koulutus (120 ov) koostuu seuraavista opinnoista: ammatilliset opinnot (90 ov), ammattitaitoa täydentävät yhteiset opinnot (ATTO 20 ov) sekä vapaasti valittavat opinnot (10 ov). (OPM 2011.)

Kuvio 2. Ammatillinen peruskoulutus (OPM 2011)

Näyttötutkinnossa ammatillinen osaaminen osoitetaan ammattiosaamisen näytöillä ja tämä koulutusvaihtoehto on suunnattu aikuisille. Ammatilliseen peruskoulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen voivat hakea sekä aikuiset että nuoret. (OPM 2011.)

3.2 Ammattikorkeakoulujärjestelmä

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on tällä hetkellä yhteensä 25 ammattikorkeakoulua, joista kunnallisia ammattikorkeakouluja on neljä, kuntayhtymän omistamia ammattikorkeakouluja on seitsemän ja yksityisiä ammattikorkeakouluja on 14. Lisäksi Ahvenanmaalla toimii Högskolan på Åland ja sisäministeriön alaisuudessa toimii Poliisiammattikorkeakoulu. Niiden toimiluvat myöntää valtioneuvosto. Toimilupaan sisältyvät määräykset ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä, koulutusaloista, opiskelijamäärästä ja sijaintipaikoista. Ammattikorkeakoululla on sisäisissä asioissaan itsehallinto. Sisäistä hallintoa hoitavat hallitus ja rehtori. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää talousarviosta ja strategisesta kehittämisestä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Tällä hetkellä on meneillään ammattikorkeakoululain ja ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja ohjausjärjestelmän uudistus. Sillä vahvistetaan ammattikorkeakoulujen edellytyksiä vastata nykyistä itsenäisemmin ja joustavammin työelämän, muun yhteiskunnan ja alueiden muuttuviin kehittämistarpeisiin laadukkaalla opetuksella ja tutkimus- ja kehitystyöllä. Vastuuta ammattikorkeakoulujen rahoituksesta ollaan siirtämässä kokonaan valtiolle ja ammattikorkeakouluista tehdään itsenäisiä oikeushenkilöitä. Lisäksi muutetaan toimilupakäytäntö ja uudistetaan rahoitusta tukemaan nykyistä paremmin koulutuksen tavoitteita, kuten opetuksen ja tutkimuksen laadun parantamista sekä toimipisteverkostoa kootaan laajaksi, laadukkaaksi ja innovatiiviseksi osaamisympäristöksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Ammattikorkeakouluissa järjestetään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa opetusta. Lisäksi on ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta sekä avointa ammattikorkeakouluopetus-

ta ja ammatillista opettajankoulutusta. Tavoitteena ammattikorkeakouluopinnoissa on korkeakoulututkinto täydennettynä käytännön ammattitaidolla. Tutkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta ja siihen voi saada opintotukea. Ammattikorkeakouluopintoja järjestetään seuraavilla koulutusaloilla: humanistinen ja kasvatustieteiden, yhteiskuntatieteiden, kulttuuriala, liiketalouden ja hallinnon ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, luonnontieteiden ala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Kolmen–neljän vuoden opintojen mitoituksessa käytetään opintopisteitä. Ammattikorkeakoulututkintojen laajuus perustutkinnoissa on 210–270 opintopistettä. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen laajuus on 60–90 pistettä ja kokopäiväisesti opiskellen opinnot kestävät vuodesta puoleentoista vuoteen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Ammattikorkeakouluihin haetaan pääasiassa keväällä tai syksyllä yhteishaussa. Aikuis- koulutukseen sekä vieraskieliseen koulutukseen on omat yhteishakunsa. Ammattikorkeakoulut päättävät itse opiskelijavalinnan perusteista, valintakokeen järjestämisestä sekä opiskelijavalinnasta. Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai näitä vastaavat ulkomaiset opinnot. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Opiskelijalla on mahdollisuus ottaa vastaan vain yksi korkeakoulututkintoon johtava opiskelupaikka samana lukuvuonna alkavasta koulutuksesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Valmistuneen ammattikorkeakoulututkintoon liitetään tutkintonimike sekä lyhenne AMK. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään koulutusohjelmina. Koulutusohjelmat ovat ammattikorkeakoulun suunnitteleimia ja järjestämiä opintokokonaisuuksia, jotka suuntautuvat työelämän tehtäväalueeseen ja sen kehittämiseen. Opintoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, ammattitaitoa edistävää harjoittelua sekä opinnäytetyö. Opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle laajalaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet alan asiantuntijatehtäviin, edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen.

seen, valmiudet jatkuvaan koulutukseen, riittävä viestintä- ja kielitaito sekä alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot syventävät osaamista ja ovat ylempiä korkeakoulututkintoja. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon liitetään tutkintonimike ja lyhenne ylempi AMK. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot alalta sekä tarvittavat teoreettiset tiedot asianomaisen alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten. Lisäksi tavoitteena on antaa syvällinen kuva alasta, asemasta työelämässä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä antaa valmius asianomaisen alan tutkimustiedon ja ammattikäytännön kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn. Elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen työelämässä vaaditaan hyvä viestintä- ja kielitaito sekä kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet. Pääsyvaatimuksena ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin on perustutkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi kolmen vuoden työkokemus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Ammatilliset erikoistumisopinnot täydentävät opintoja. Ammatilliset erikoistumisopinnot ovat ammattikorkeakoulututkintoon pohjautuvia laajoja täydennyskoulutusohjelmia. Erikoistumisopintojen laajuus on 30–60 opintopistettä. Ammatillinen opettajankoulutus järjestetään ammattikorkeakouluissa. Ammatillinen opettajankoulutus on ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville suunnattua koulutusta, joka tuottaa yleisen pedagogisen kelpoisuuden. Pääsyvaatimuksena ammatilliseen opettajankoulutukseen on sellainen koulutus ja työkokemus, joka vaaditaan ammattikorkeakoulun tai ammatillisen oppilaitoksen opettajan virkaan. Ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin kuuluu kasvatustieteellisiä perusopintoja, ammattipedagogisia opintoja, opetusharjoittelua sekä muita opintoja. Opintojen laajuus on 60 opintopistettä. Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään; HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa, Hämeen ammattikorkeakoulussa, Jyväskylän ammattikorkeakoulussa, Oulun ammattikorkeakoulussa, Tampereen ammattikorkeakoulussa ja ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus annetaan Åbo Akademiassa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Kaikissa ammattikorkeakouluissa järjestetään myös avointa ammattikorkeakouluopetusta ja sitä on tarjolla kaikilla koulutusaloilla. Tarjotut opinnot ovat avoimia kaikille ammattikorkeakouluopinnoista kiinnostuneille henkilön pohjakoulutuksesta tai iästä riippumatta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Ammattikorkeakoulujen käyttämät ohjausjärjestelmät ovat muotoutumassa, mutta toiminnassa on eroavaisuuksia. Ohjauksen roolista on olemassa erilaisia näkemyksiä. Olennaisena voidaan pitää, että tarve ohjaukseen on olemassa ja sen merkitys on kasvamassa. Tarvetta on osaltaan lisäämässä kasvanut valintojen mahdollisuus opiskelussa. (Mäntsälä 2004, 9.)

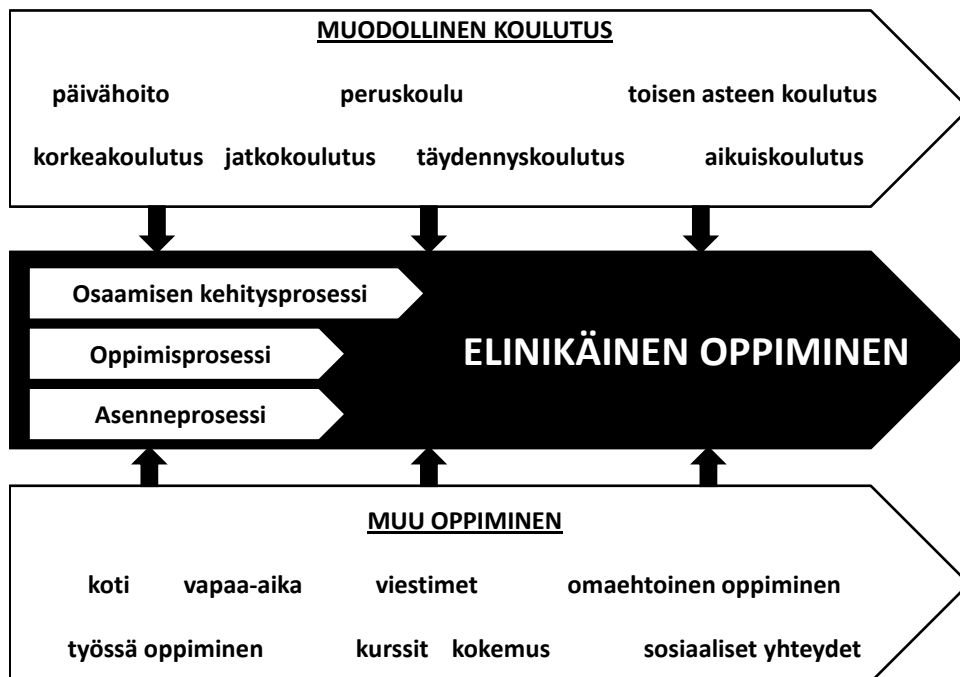
4 Elinikäinen oppiminen ja päätöksenteko

Ajatus elinikäisestä oppimisesta ei ole uusi. Sen juuret ulottuvat aina antiikin Kreikkaan saakka. Niemelä (1998, 15) pohtii, onko elinikäinen oppiminen muoti-ilmiö, joka aika ajoin nostaa päätään vai onko kyseessä suuri muutos oppimisesta koskevassa ajattelutavassa. Hän itse päätyy jälkimmäiseen vaihtoehtoon. Globaali kilpailu, avoimet markkinat, automaatio sekä tieto- ja viestintäteknikan tarjoamat huikeat mahdollisuudet ovat johtaneet työelämän, yhteiskunnan ja koko elinympäristön muutoksen pyörteisiin. Muutokset ovat nopeita ja vaikeasti ennustettavissa olevia. Koska muutoksia tuskin voidaan pysäyttää, on huomio kiinnitettävä selviytymis- ja menestymiskeinojen löytämiseen. Menestyksen avaimien uskotaan löytyvän elinikäisestä oppimisesta. (Niemelä 1998,16.)

Tiedot ja taidot vanhentuvat nopeasti ellei niitä päivitetä aika ajoin. Nopeasti muuttuvassa maailmassa meidän on elettävä ajan hermolla uteliaalla mielellä valmiina tunnistamaan oppimisen tarpeita ja lähteitä (Ojala 2002, 20). Elämän risteyskohdissa on löydettävä uusi suunta elämälle. Päätöksenteko on monivaiheinen prosessi, jonka aikana pyritään löytämään paras mahdollinen ratkaisu omaan elämäntilanteeseen.

4.1 Elinikäinen oppiminen

Tässä tapauksessa elinikäinen oppiminen on ihmisen koko elämänsä ajan mittaista kaikille elämänalueille ulottuvaa oppimista kuten kuvio 3 havainnollistaa. Elinikäisessä oppimisessä on kysymys siitä, että ihmiseen imeytyy ja kasautuu jatkuvasti monentyyppisiä tietoja, taitoja ja valmiuksia, joiden perusteella hän ajattelee, tulkitsee, asettaa tavoitteensa, suuntautuu, toimii, sopeutuu, mukautuu, hyökkää ja puolustaa (Silvennoinen 1998, 63). Oppiminen ei ole pelkästään tietojen ja taitojen lisääntymistä, vaan ajattelun jatkuvaa muuttumista ja kehittymistä. Samalla elinikäinen oppiminen on yksilön jatkuva kehitysprosessi, joka lisää henkilökohtaista pätevyyttä. Elinikäinen oppiminen sisältää muodollisen koulutuksen lisäksi kaikenlaisen muun oppimisen kotona, harrastuksissa ja työssä. (Ojala 2002, 103–104).

Kuvio 3. Elinikäinen oppiminen (Ojala 2002, 110)

Ihmisten elämässä ei ole enää selkeää uraa lapsuudesta työn kautta vanhuuteen, vaan on oltava valmiina oppimaan jatkuvasti uutta ja vaihtamaan jopa ammattia tai alaa. Muutoksesta on tullut pysyvä olotila niin yhteiskunnassa kuin työelämässäkin. Se edellyttää kaikilta jatkuvaa sopeutumista ja uudistumista eli elinikäistä oppimista. Oppimisesta on tullut välttämätön selviytymiskeino nopeasti ja ennakoimattomasti muuttuvissa olosuhteissa. (Ojala 2002, 10.)

Elinikäinen oppiminen edellyttää asennetta eli positiivista suhtautumista ja mukaan menoa muutokseen. Oppimista ohjaa motivaatio eli halu oppia (Ojala 1999, 15). Terve itsetunto, oppimismotivaatio ja oppimistaidot ovat keskeinen osa oppimisen perustaa. Näitä ihminen tarvitsee voidakseen oppia eri elämänvaiheissa ja tilanteissa uusia asioita (KM 1997, 42). Koulujärjestelmän haasteena on, miten se pystyy kasvattamaan ihmisiä, joilla on oppimisen halu ja taito sekä jotka kykenevät kehittämään omaa ja ryhmiensä osaamista käyttämällä joustavasti erilaisia oppimisen mahdollisuuksia (Sallila & Vaherva 1998, 23).

Tuomiston (1994, 13–21) mukaan termejä elinikäinen kasvatus ja elinikäinen oppiminen käytetään joskus synonyymeinä, vaikka niiden välillä onkin eroja. Kasvatus viittaa

lähettämiproessiin. Kasvatukseen sisältyy sekä tahaton että tahallinen kasvatusta. Tahattomasta kasvatuksesta tapahtuu jatkuvasti arkielämässä ja esimerkiksi luonto on keskeinen kasvattaja. Tahallisesta kasvatuksesta selvin esimerkki on koulu. Kasvatusta ymmärretään oppimista tavoittelevaksi toiminnaksi. Oppimisella tarkoitetaan prosessin tulosta eli jotakin, mitä vastaanottaja on oppinut. Oppiminen on aina yksilöllistä toimintaa. Ihminen kykenee oppimaan koko ikänsä ja oppimista tapahtuu kaikkialla.

Elinikäisen oppimisen muodot ovat formaali, nonformaali ja informaali oppiminen. Formaalisella oppimisella tarkoitetaan koulujärjestelmän puitteissa tapahtuvaa oppimista, joka tähtää päättötodistukseen tai tutkintoon. Nonformaalisella oppimisella tarkoitetaan organisoitua oppimista, joka tapahtuu muodollisen koulutusjärjestelmän ja sen tutkintorakenteen ulkopuolella. Oppiminen tapahtuu esimerkiksi harrastusryhmissä, järjestöissä tai henkilöstökoulutuksessa. Informaaliin oppimiseen kuuluvat kaikki eliniän kestävät prosessit, joiden kautta ihminen omaksuu tietoja, taitoja, mielipiteitä, arvoja ja asenteita. Ihminen oppii kaiken aikaa omista päivittäisistä kokemuksistaan. Oppiminen voi tapahtua esimerkiksi leikkien, harrastaen tai työtä tehden. (Silvennoinen 1998, 66–68.)

Euroopassa elinikäinen oppiminen määritellään inhimillisten voimavarojen jatkuvaksi kehittämiseksi yksilöiden omilla ehdoilla ja omalla vastuulla. Kuitenkin yhteiskunnassa ja työelämässä menestymisen ehtona on jatkuva uuden oppiminen. Laajaan ja jatkuvaan oppimisen tarpeeseen voidaan vastata riittävästi vain edistämällä ihmisten oppimista heidän kaikissa elinympäristöissään. Ihmisten oppimisuran rakentumisen tavoitteena on, että ihmisillä on myönteinen asenne omaa kasvuaan kohtaan niin, että he kykenevät hankkimaan ne tiedot, taidot, kyvyt ja sen ymmärryksen, jota he tarvitsevat elämänsä aikana eri toimintaympäristöissään. (KM 1997, 1.)

4.2 Elämänkaari ja elämänkulku

Ihmisen koko elämän aikaisesta psykologisesta kehityksestä käytetään nimitystä elämänkaari. Elämänkaariajattelun lähtökohtana on, että ihmisen kehitys on läpi elämän jatkuva muutosprosessi. Aikaisempi kehitys on aina pohjana myöhemmälle kehitykselle. Ihmisen psyykkiseen kehitykseen vaikuttavat tekijät jaetaan kolmeen pääryhmään: perimä, ympäristö ja yksilön oma suuntautuneisuus. Kehityksen lopputulos on vain yksi

monista mahdollisista lopputuloksista. Ihminen valitsee itse, mitkä tarjolla olevista mahdollisuuksista hän toteuttaa. Elämänkaari nimitystä käytetään silloin, kun puhutaan inhimillisen kehityksen yleisistä lainalaisuuksista. Elämänkulku tarkoittaa jokaisen ihmisen omaa kokemuksellista tarinaa, joka on ainutlaatuinen verrattuna yleisiin lainalaisuuksiin. (Dunderfelt 1998, 16–17; Himberg, Laakso, Peltola Näätänen & Vidjeskog 2003, 11–19.)

Yksilöllisistä eroista huolimatta ihmisen elämänkaaresta voidaan löytää yleisiä kehityksen lainalaisuuksia. Eri elämänkaariteorioissa tutkijat ovat jaotelleet elämänkaaren vaihteita eri tavoin. Yksi tunnetuimmista elämänkaaripsykologisista teorioista on Erik H. Eriksonin psykososiaalinen kehitysteoria. Se käsittää ihmisen koko elämänkaaren syntymästä kuolemaan. Eriksonin kehitysteoriassa ihmisen elämänkaari jaetaan kahdeksaan vaiheeseen, joilla jokaisella on oma kehitystehtävä. Ihminen joutuu kulloisenkin ikäkautensa tyypillisen kehitystehtävän eteen biologisen kehityksensä ja sosiaalisen ympäristönsä odotusten vuoksi. Kehitystehtävät ovat sidoksissa tiettyyn yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Jokainen ratkaisee kehitystehtävät omalla tavallaan edellytystensä ja ympäristön antamien mahdollisuuksien mukaan. Ihminen kehittyy ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vuorovaikutuksessa. Eriksonin psykososiaalisen kehityksen vaihteita ovat vauvaikä, varhaislapsuus, leikki-ikä, kouluikä, nuoruus, varhainen aikuisuus, keski-ikä ja vanhuus. (Dunderfelt 1998, 229–249; Himberg ym. 2003, 21–24.)

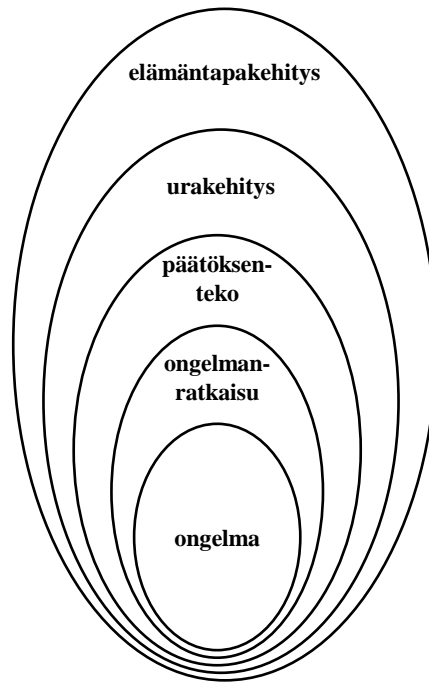
Elämänkulku termi viittaa sosiologiseen käsitykseen elämän yksilöllisestä etenemisestä. Itsellemme elämänkulku jäsentyy omien valintojen ja henkilökohtaisesti tärkeiden tapahtumien kautta. Amerikkalainen sosiaalitutkija Elder on kuitenkin osoittanut, ettei ihmisten valintoja voida tulkita pelkästään yksilöllisinä, vaan yhteydessä historiallisiin ja sosiaalisiin taustoihin. Ihmisen elämänkulku voidaan mieltää erilaisten elämänvaiheiden, episodien ja tapahtumien, kriisien ja elämäntehtävien sekä valintojen ja mahdollisuuksien ketjuna. Elämä on sarja siirtymiä vaiheesta, tehtävästä, roolista tai tapahtumasta toiseen. (Marin 2005, 32.) Siirtymä voi olla normien mukainen kuten esimerkiksi oppivelvollisuuden alkaminen tai se voi tapahtua ennakoimatta. Siirtymä on muutoksen ja kasvun aikaa. Joistakin siirtymistä tulee elämän käännekohtia, jotka suuntaavat elämänkulkua uusille urille. (Antikainen & Komonen 2004, 87.)

Toisena asteen koulutuksen päättyminen on siirtymävaihe nuoren elämässä. Hänen on päätettävä, jatkaako opintoja vai siirtykö työelämään. Aina siirtyminen työelämään ei kuitenkaan ole helppoa, koska työvoiman tarjonta ja kysyntä eivät välttämättä kohtaa. Työllistymisen vaikeus saattaa ohjata nuoren valintoja kohti jatko-opintoja. Jos työmarkkinoilla ei ole työpaikkoja tarjolla, se johtaa usein kilpailun kiristymiseen myös opiskelupaikoista.

4.3 Päätöksenteko

Kognitiivisen informaation prosessoinnin malli (CIP-malli) on laadittu koulutus- ja uravalinnan ohjauksen tarpeisiin. Sen ovat kehittäneet Peterson, Sampson ja Reardon vuonna 1991. CIP-mallin kehittämisen tavoitteena on ollut luoda malli koulutus- ja uravalintaan liittyvälle päätöksenteolle ja ongelmanratkaisulle. Lisäksi tavoitteena on ollut CIP-mallin hyödyntäminen päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitojen oppimisessa ja itseohjautuvuuden kehittämisessä. (Lerikkanen 2002, 22.)

Kuviossa 4 CIP-mallia kuvataan viidellä sisäkkäisellä soikiolla, joista jokainen kasvaa, mitä ulommaksi mennään. Sisimmän kehän muodostaa henkilön koulutus- ja uravalinnan ongelma. Ero, joka vallitsee henkilön nykyisen tilanteen ja hänen koulutuksellisen ja ammatillisen tavoitetilan välillä, on ongelma. Seuraavan kehän muodostaa ongelmanratkaisu, joka määrittellään ajatteluksi, joka vaatii ongelman tunnistamista, ongelman syiden analysointia, ratkaisuvaihtoehtojen etsintää ja soveltuvimman toimintavaihtoehdon valintaa. Ongelmanratkaisu nähdään prosessiksi, jonka tavoitteena on selvittää esteet ratkaisun saavuttamiselta. Koulutus- ja uravalinnan ongelmiin ei ole olemassa vain yhtä oikeaa ratkaisua. Ongelmat ovat usein monimutkaisia ja niihin voi liittyä henkilön sisäisiä tai hänen läheistensä toimesta ulkoisia vaatimuksia. Koulutus- ja uravalintaan liittyvät ratkaisut ovat tärkeitä ja niillä voi olla kauaskantoiset seuraukset ihmisen elämälle. Päätöksenteon tavoitteena on tehdä valinta eri vaihtoehtojen väliltä. Päätöksenteko tarkoittaa valitun ratkaisun siirtämistä käytäntöön. Urakehityksellä tarkoitetaan koulutusta ja uraa koskevien toisistaan riippuvien päätösten sarjaa. Ne yhdessä edistävät tai ohjaavat henkilön suhdetta koulutukseen ja työelämään. Elämäntavan kehityksellä tarkoitetaan sitä, että koulutus- ja uravalintaa koskevat päätökset ovat sidoksissa henkilön koko elämään ja kehitykseen. (Lerikkanen 2002, 22–24.)

Kuvio 4. CIP-malli (Lerikkanen 2002, 23)

Päätöksenteon prosessointi alkaa, kun henkilö tiedostaa omat tarpeensa koulutus- ja uravalinnalle. Sysäyksen tälle prosessille voi antaa työllistymisen vaikeus, työttömyyden uhka tai koulutuksen nivelvaihe. Henkilö puntaroi omia vahvuuksiaan, kiinnostuksen kohteitaan ja unelmiaan ammatinvalinnan suhteen. Yleensä tässä vaiheessa hankitaan myös lisätietoa eri koulutus- ja ammattivaihtoehtoista. Ensin pyritään löytämään monta mahdollista koulutusvaihtoehtoa. Vaihtoehtoista karsitaan koulutus- ja ammattialat, jotka eivät vastaa henkilön kiinnostuksen kohteita, kykyjä tai arvoja. Jäljelle jää muutama vaihtoehto, joiden osalta arvioidaan valinnasta koituvat hyödyt ja haitat itselle, läheisille ja yhteiskunnalle. Lopulta itselle parhaiten sopivat vaihtoehdot asetetaan parmuusjärjestykseen. Toimeenpanovaiheessa pohditaan, kuinka suunnitelma toteutetaan käytännössä ja pyritään rakentamaan sellainen toimintasuunnitelma, joka parhaiten soveltuu omaan elämäntilanteeseen. (Oponaattori 2011; Lerikkanen 2002, 26–27.)

Opiskelupaikan valinnassa on kysymys sekä hakijan henkilökohtaisesta ratkaisusta että oppilaitoksen tekemästä valintapäätöksestä. Koulutuspaikan valintaan vaikuttaa eniten oma kiinnostus. Jos hakija pitää omia mahdollisuuksiaan tulla valituksi huonoina, ei hän välttämättä hae koulutuspaikkaa, vaikka se häntä kiinnostaisikin. Hakijan käsitys itsestä

oppijana, menestys aikaisemmissa opinnoissa sekä hänen taipumuksensa vaikuttavat hänen valintoihinsa. Opiskelupaikan valintaan saattavat vaikuttaa merkittävästi myös ulkoiset tekijät kuten ystävät, perhe, opettajat, opinto-ohjaajat, oppilaitoksen sijainti ja maine, alan työtilanne, media ja mainonta. (Vuorinen & Valkonen 2003, 31–69.)

Pohjakoulutuksella on yhteys ammattikorkeakouluun hakeutumiseen ja valikoitumiseen. Ammattikorkeakoulun valintakriteerit suosivat toisen asteen ammatillisella tutkinnolla ja yhdistelmä­tutkinnolla hakeneita. Opetusministeriön asettamana tavoitteena on ollut, että 35 % ammattikorkeakoulun opiskelijoista olisi toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita. Ammattikorkeakouluihin hakeutuu ammattialasuuntautuneita, opiskelusuuntautuneita ja urasuuntautuneita opiskelijoita. Ammattialasuuntautuneiden opiskelijoiden pohjakoulutuksena on usein toisen asteen ammatillinen koulutus ja opiskelusuuntautuneiden ylioppilastutkinto. Urasuuntautuneet hakeutuvat ammattikorkeakouluun, koska sieltä hankittu ammatti on heidän mielestään yleisesti arvostettu ja se tarjoaa hyvät mahdollisuudet työelämässä. Toisaalta ammattikorkeakoulun hakeudutaan opiskelemaan, vaikka ei oltaisi kovin tietoisia siitä, mitä koulutukselta haetaan ja mihin ammatteihin se voi johtaa. Koulutukseen hakeutuminen voi olla valintaa kokeilun kautta tai vastaus ympäristön odotuksiin. Joskus hakeudutaan opiskelemaan myös alalle, jolle helpoiten pääsee tai jossa opiskelu on helpointa. (Lerikkanen 2002, 34–38.)

5 Motivaatio ja opintoura

”Meillä on meneillään jokapäiväinen itsemme luomisen projekti. Sitä, mitä etsimme, ei ole olemassa ennen kuin me sen itse luomme. Menneisyys ja tulevaisuus ovat raaka-ainetta, jota jokainen osaltaan muokkaa meistä kertoviksi tarinoiksi. Silti keksimämme minuus ei koskaan ole kokonaan oma luomuksemme. Se on jatkuva rakentamisprosessi, jonka tuottaa dialogi toisten ihmisten, ympäröivän maailman ja kaikkien sisäisten ään-temme kanssa.” (Peavy 2000.)

5.1 Motivaatio

Motivaatio tunnetaan psykologiassa haluna, käyttövoimana, toiminnansyynä eli motivaatio on se, mikä saa sinut toimimaan tietyllä tavalla. Toiminta voi olla tietoisista tai tiedostamatonta. Tietoisessa motivaatiossa tiedät itse syysi toiminnalle ja tiedostamattomassa motivaatiossa syytä on vaikea keksiä itse, tehdessäsi jotain et oikein tiedä syytä miksi teit niin. (Toisen asteen yhteys 2011.)

Usein motivaatio jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio tarkoittaa sitä, että opiskelija on kiinnostunut tehtävästä ilman ulkoista palkkiota, esim. omasta mielenkiinnosta. Ulkoisessa motivaatiossa opiskelija taas innostuu vain ulkoisista palkkioista esim. kokeessa hyvät arvosanat tai urheilussa palkintorahat ovat ne asiat, jotka auttavat opiskelijaa suorittamaan tehtävän. Oppimisen kannalta sisäinen motivaatio on ulkoista parempi vaihtoehto, koska sisäisessä motivaatiossa tavoite ei ole palkki-ossa vaan päämäärässä, näin ollen sisäisen motivaation omaava kaveri on vähemmän luovutusherkempi. (Salovaara 2004.)

Opiskelun ja motivaation kannalta jaksaminen on myös tärkeää. Stressi ja väsymys ilmenevät silloin tällöin ja menevät usein itsestään ohi, joskus ne voivat kestää pidempäänkin, tällöin kärsivät elämänlaatu ja opiskelu. Näissä tilanteissa täytyy lähestyä asiaa ongelmakohtaisesti ja pohtia, mistä ne johtuvat. Kun ongelmat selviävät, päästään selville siitä, voiko asiaan vaikuttaa itse vai tarvitaanko ulkopuolisen apua. (Buss ym. 2008, 12–13.)

5.2 Opintoura

”Oikeus koulutukseen on perusoikeus, jonka toteutuminen turvataan lainsäädännössä määritellyllä oikeudella maksuttomaan perusopetukseen sekä yleisellä oppivelvollisuudella. Sivistyksellisiin oikeuksiin kuuluu myös se, että julkisen vallan eli valtion ja kuntien on turvattava jokaiselle Suomessa asuvalle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja tarpeidensa mukaisesti myös muuta koulutusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

5.2.1 Opintoura käsitteenä

Kouvo ym. (2011, 11) ovat nostaneet esiin siirtymiset opintouralla peruskoulutuksesta korkeakoululuun. Se on harvoin suora ja saattaa usein sisältää muutoksia ja jopa keskeyttämiä. Samassa yhteydessä opintouraa kuvataan opintopoluksi ja se esitetään yksilölliseksi.

Opintouraa voidaan kuvata siirtyminä peruskoulusta korkeakouluun ja yksilö tekee päätökset jatkosta tai keskeytyksistä. Siten saatu tutkinto on tietynlainen päätepiste lineaariselle koulusiirtymien sarjalle. Tähän liittyy myös yksilöihin kohdistuvat erot ja vaihtelu sekä edellä mainittuihin liittyvät siirtymävaiheet eli poikkeamat lineaarisesta opintourasta. Joissain yhteyksissä siirtymät nähdään elämäkulkuna. Suomessa perusasteelta siirrytään onnistuneesti jatko-opintoihin, mutta ongelmia esiintyykin siirryttäessä korkeakouluopintoihin. Erityisesti tässä on havaittavissa pitkittymistä. (Kouvo ym. 2011, 11–12.)

Siirtymät ja siirtymäjärjestelmä voidaan nähdä yksilötason tai makrotason prosesseina tai malleina. Yksilö tai henkilötasolla se on eteneminen työpaikkaan tai työttömyyteen ja makrotasolla yksilö siirtyy enemmänkin tilastollisten arvojen kautta. Siirtymäjärjestelmän toimivuuteen vaikuttaa yhteiskunnan tuki ja siirtymävaiheissa tapahtuva tuki. (Kouvo ym. 2011, 11–13.) Tämä vaihe on erityisesti sitä kriittistä vaihetta, jota tälläkin kehittämishankkeella halutaan kehittää.

Elämänkulku nuoruudesta aikuisuuteen ja samalla opiskelusta ammattiin tai yleensä työelämään ovat muuttuneet ja ne ovat yhä enemmän rikkonaisia. Näihin siirtymiin liittyviä muutoksia tulee pitkien opiskeluaikojen, elämäntyöliien, työmarkkinamuutosten

mm. työssäkäynti opiskelujen ohessa sekä yksilöllisyyden korostamisen kautta. (Kouvo ym. 2011, 14.)

Hyyryläinen (2001, 9–12) nostaa esiin ammatillisen koulutuksen kehittämisessä alueellisen näkökulman. Koulutuksen on tukeuduttava alueen toimintaan, mutta samalla alueen toiminnan on hyvä hyödyntää tätä koulutuksen tuottamaa kehitystyötä vahvistamaan aluetta. Sitä kautta saadaan alueelliseen kehittämistoimintaan painoarvoa ja lisääntään vetovoimaisuutta.

Kouvo (2011, 36) on nostanut esiin kaksi erilaista opiskelijaryhmää ammattikorkeakouluissa. Pääpiirteissään ne ovat joko ammatillisin perustein suuntautuneita ja heillä on melko selkeä kuva tavoitteistaan ammatillisessa mielessä. Lisäksi heillä on usein taustalla ammatillinen perustutkinto. Toinen ryhmä, ylioppilastutkintotaustaiset, olivat enemmän opiskelusuuntautuneita – vailla selkeämpää suuntautumista mitenkään ammatillisesti.

Opiskelijoiden saaminen oppilaitokseen ei ole tarkoituksen mukaista, jos he keskeyttävät opinnot ja asia on todettu haasteeksi yleisessä keskustelussa. Kouvo (2011, 37–38) on nostanut aiheeseen liittyen esiin mm. harhaanjohtavan markkinoinnin, jonka seurauksena on tullut keskeyttämiä tai opintojen venymisiä. Toinen asia on iso joukko opiskelijoita, joilla ei ole selkeää kuvaa ammasteista, joihin he voisivat hakeutua. Lisäksi esiin on nostettu tekijät, joihin esimerkiksi ammattikoulu ei pysty vaikuttamaan kuten yksilöiden elämäntilanteissa tapahtuvat merkittävät muutokset.

Yksilöllisistä syistä Kouvo (2011, 38–39) on nostanut esiin esimerkiksi armeijan, työelämä, mutta myös oppilaitoksen pedagogiset syyt tai koulutuksen myötä kasvavien haasteiden tuomat vaikeudet opiskelussa. Koulutuksen keskeyttäminen voi olla lopullista tai väliaikaista sekä mahdollisesti vaihto johonkin toiseen koulutukseen.

Keskeyttämiseen liittyy usein koulutusohjelmakohtaisia eroja. Tekniikan alalla on motivaatio-ongelmia ja syyksi on esitetty sitä, että koulutuspaikkoja on paljon tarjolla. Lisäksi alalle on mahdollisesti tullut opiskelijoita, joilla on ollut tavoitteena toinen ala tai töiden aloittaminen on aiheuttanut keskeyttämisen. Kaupan alalla keskeyttämisen syyinä

on usein töihin meno tai ammattikorkeakoulu on ollut välivaihe ja todellinen tavoite on yliopisto. (Kouvo ym. 2011, 41–42.)

Motivaation merkitys keskeyttämisissä on kaksijakoinen, osa ei ole motivoitunut opiskelusta yleensä ja osa taas ei koe olevansa motivoitunut kyseisestä koulutuksesta. Nämä, jotka eivät ole motivoituneita menossa olevasta koulutuksesta, ovat kuitenkin motivoituneita opiskeluissaan, kunhan ovat löytäneen mieleisen opiskelupaikan. (Kouvo ym. 2011, 44–45.)

5.2.2 Opintouran suunnittelu ja ohjaus

Opintoura- ja urasuunnittelu on koko elämän kestävä prosessi, jo nuorena luodaan mielikuvat unelma-ammattista. Kasvun ja kokemusten myötä haaveet ja mielenkiinnon kohteet voivat muuttua ja vaihtua. Suunnittelu on hyvä aloittaa (tosissaan) heti opintojen alkuvaiheessa. Silloin on vielä hyvä mahdollisuus tehdä oikeita valintoja monien uramahdollisuuksien verkostosta. Oppilaitoksissa opiskelijan opintourasuunnittelun tukena toimivat koulunkäyntiavustajat, ammattiohjaajat, opinto-ohjaajat/opettajat. Ohjauksen tarkoituksena on tukea ja tarjota välineitä päätöksentekoon opintoihin ja urasuunnitteluun liittyen. Ohjauksella pyritään lisäämään itsetuntemusta, näkemään vaihtoehtoiset opiskelu ja työmahdollisuudet ja asettaa realistiset tavoitteet. Uraohjausta saadaan joko uraohjausryhmässä esim. tietyn ammattialan esittelyssä tai henkilökohtaisessa ohjauskeskustelussa. Henkilökohtaisessa ohjauskeskustelussa opiskelijan ja uraohjaajan välinen keskustelu on luottamuksellinen ja keskittyy aina opiskelijan kysymyksiin ja tarpeisiin. (Itä-Suomen Yliopisto 2011.)

5.2.3 Ammatillisen koulutuksen opinto- ja uraohjaus

Haastattelimme monialaisen ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaajaa siitä, miten uraohjaus kuuluu hänen työhön ja mitä toimia hän käyttää. Uraohjaus on yksi osa hänen työnkuvaa ja kohdistuu viimeistä vuotta opiskeleviin opiskelijoihin. Ohjaustoimissa hän käy kaikkien päättävien luokkien kanssa läpi omat opinto-ohjaajan tunnit, missä käydään läpi yleinen ja erityisesti heidän omaa alaansa koskeva jatko-opintoinfo. Lisäksi TE-toimisto pitää oman info tuntinsa. Edellä mainittujen lisäksi osalle ryhmistä, kiin-

nostuksen mukaan, järjestän myös korkeakoulupuolen esittelyjä SeAMKista. Sekä henkilökohtaisempaa yksilöohjausta on tarjolla jatko-opinnoista kiinnostuneilla, aina opiskelijan toiveiden ja tarpeiden mukaan esim. yhteishakuaikaan on avustettu haun tekemisessä. (Laukkanen 2011.)

Jatko-opintomahdollisuuksia hän esittelee tasapuolisesti kaikille ja kaksoistutkintoa suorittavat ovat yleensä aika omatoimisia ja jatkavat usein opintojaan ilman erityistä ohjausta. Perustutkintoa suorittavan opiskelijan hän näkee kuitenkin tarvitsevan ohjausta ja kannustusta enemmän. Opiskelijoiden tieto jatko-opiskelu mahdollisuuksista vaihtelee kiinnostuksen mukaan, aivan kuten kiinnostus opintojen jatkamisen suhteenkin. Taustalla olevat asiat, mitkä vaikuttavat päätöksentekoon jatkaa opintoja, hän näkee, että oma kiinnostus ja motivaatio tulevat ensimmäisenä esille. Myös perheen tuki ja asenne näkyvät taustalla. Kaksoistutkinnonsuorittaneille jatko-opinnot ovat luonteva valinta ja hyvä koulumenestys on aina eduksi. (Laukkanen 2011.)

5.2.4 Esimerkkejä opintopoluista

Case 1. Kauppatieteiden moniosaajaksi

Olen pitkän opintopolun läpikäynyt kauppatieteiden maisteri. Ylioppilaaksi päästyäni menin opiskelemaan laskentatoimea Lapuan kappaooppilaitokseen, vaikka olinkin lukion opinto-ohjaajan mielestä täysin insinööriainesta. Kauppaopiston jälkeen työskentelin vuoden vähittäiskaupan kassalla. Valmistuin Suomen Yrittäjäopistosta ohjelmoijaksi 90-luvun pahimpina lamavuosina. ATK-alan töitä ei untuvikolle ollut, mutta onnistuin pääsemään takaisin vähittäiskauppaan. Muutaman työntäyteisen vuoden jälkeen luin sattumalta lehdestä muuntokoulutuksesta, jossa merkonomeista valmistui tradenomeja kahden vuoden intensiivisen opiskelun myötä. Seuraavat kaksi vuotta elämää hallitsi työ ja opiskelu Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Kipinä elinikäiseen oppimiseen oli syttynyt ja päätin jatkaa opintojani heti tilaisuuden tullen. Äitiyslomani jälkeen hakeuduin opiskelemaan kauppatieteitä Vaasan yliopistoon. Opinnot kestivät melko pitkään, oli sovitettava yhteen opiskelu, työ ja perhe-elämä. Maisteriksi valmistumisen jälkeen opiskelin aikuiskasvatustieteen perusopinnot ja sen innoittamana hakeuduin opiskelemaan ammatillisten aineiden opettajaksi. Vaikka opiskelu työn ohessa on ollut välillä

rankkaakin, koen kuitenkin oppineeni matkan varrella paljon. Suunnitelmissa siintävät jo uudet opinnot.

Case 2. Elintarvikeinsinööristä maisteriksi

Koulutuspolku on normaalin yläasteen jälkeen suuntautunut aikanaan selkeästi lukioon. Opiskelu lukiossa on ollut matematiikka ja fysiikka painotteinen. Lukion ajalta ei ole opintojen ohjaukseen liittyen mitään erityisiä muistikuvia. Jatkokoulutuksen kiinnostuksen kohteet ovat liittyneet tavalla tai toisella elintarvikealaan. Ohjaavin tekijä on ollut varmasti silloiset kesätyöt elintarvikealalla.

Lukion jälkeen alkoi välittömästi armeija ja se osaltaan vahvisti kiinnostusta elintarvikealasta, koska varusmiesaikana suoritin talousaliupseerikoulutuksen. Armeijan jälkeen ensimmäinen jatkokoulutus oli yo-pohjainen suurtalousesimieslinja. Koulutuksen kesto oli neljä vuotta, joista ensimmäisen vuoden aikana hain elintarvikeinsinöörin koulutukseen ja pääsin sinne.

Opintouraani liittyi siis keskeyttäminen, mutta ei opintojen keskeyttäminen, jotka siis jatkuivat insinööriopintojen parissa. Keskeyttämisen eri muotoja on käsitelty aiemmin tässä kehittämishankkeessa. Tähän tilanteeseen liittyy yksi muistikuva vastuupettajan antamaan opintojen ohjaukseen. Hän kysyi opiskelujen ohjaukseen liittyvässä haastattelussa yleisesti suunnitelmista ja kerroin, että olen hakemassa elintarvikeinsinöörin koulutukseen ja mahdollisesti keskeytän opintoni. Sain selkeästi tuen suunnitelmilleni, vaikka ryhmän pieneneminen aiheutti varmasti paineita koko koulutuksen järjestämiseen, koska ryhmän koko oli jo siinä vaiheessa pieni. Oli olemassa riski, että ryhmän koko olisi aiheuttanut toimenpiteitä esim. luokkien yhdistämisiä ja siten ylimääräistä työtä kyseiselle opettajalle.

Elintarvikeinsinöörin opinnot sujuivat hyvin ja niiden aikana en niinkään kaivannut opintojen ohjausta. Toki ohjausta tuli työharjoitteluihin, koska suoritin niitä ulkomailla. Opetus oli silloin melko koulumaista eli tarvetta ohjaukselle ei erityisesti ollut. Todennäköisesti silloisen yliopettajan kannustavat kommentit mahdollisuuksista jatko-opintoihin Viikissä maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa jäivät itämään ajatuksiin.

Pari vuotta insinööriksi valmistumisen jälkeen innostus jatko-opintoihin kasvoi niin paljon, että hain opiskelemaan elintarviketeknologiaa. Alussa pääaine ei ollut niin selkeä, mutta oman kuvan muodostumisen kautta valinnaksi tuli lihateknologia yleisen elintarviketeknologian ollessa toinen hyvä vaihtoehto. Toki opiskelujen alussa ensimmäinen tavoite oli kandidaatin tutkinto, mutta lihateknologian professorin vakuuttava keskustelu antoi selkeän päämäärän suorittaa maisterin tutkinnon.

Case 3. Makkaratehtaalta elintarvikeinsinööriksi

Peruskoulun jälkeen menin lukioon. Ylioppilastutkinnon myötä siirryin Seinäjoen ammattikorkeakouluun opiskelemaan elintarvikeinsinööriksi. Ensimmäisen vuoden opintojen jälkeen pääsin kesätöihin lihavalmistetehtaalle. Kesän kolme kuukautta hujahti makkaratehtaalla ja heinäkuun lopulla lähdin varusmiespalvelukseen.

Maaliskuussa armeijasta vapauduttua jatkoin töitä lihavalmistetehtaalla ja koulun aloitin sitten syksyllä uudessa luokassa 2. vuosiluokan merkeissä. Opiskelut etenivät hitaasti mutta varmasti ja lomat vierähtivät makkaratehtaalla töissä. Insinööriopintojen työharjoittelujakson tein Seinäjoella erilaisten elintarvikealan tuotekehitysprojektien parissa työskennellen.

Vuoden 2001 alusta huhtikuulle 2005 olin kokoaikaisena työntekijänä lihavalmisteteollisuudessa. Tuona aikana sain myös insinööriopinnot päätökseen ja opinnäytetyökin tuli tehtyä samaiseen tuttuun työpaikkaan. Työtehtävät vaihtelivat lihavalmistetehtaan erilaisissa työpisteissä painottuen kuitenkin makkaratehtaalla erilaisiin makkaran valmistusprosesseihin.

Työnjohtajan tehtäviä olen tehnyt elintarvikealalla valmisruoka-, lihavalmisteteollisuuden sekä panimoteollisuudessa. Näiden tehtävien parissa työkokemusta on karttunut pari vuotta.

Valmisruokateollisuudessa toimin pizza- sekä leipomo-osaston esimiehenä. Työtehtäviin kuului työvuorojen suunnittelu, raaka-aineiden seuranta ja tilaus sekä tuotantoprosessin kehittäminen. Työaika oli pääasiassa päivävuoro ja työntekijöitä vuorossa n. 17 henkilöä.

Lihavalmisteteollisuudessa olin siivuttamon ja pakkaamon esimiehenä ja työtehtävät olivat aikalailta samanlaisia kuin edellisessä. Työaika oli kaksivuorotyötä ja henkilökuntaa vuorossa oli n. 10 työntekijää.

Panimoteollisuudessa työskentelin täyttöosaston vuorotyönjohtajana. Työ koostui eri linjojen töiden organisoinnista ja yhteistyöstä muiden osastojen kanssa. Toimenkuvaan kuului myös eri täyttöosastojen linjojen toimivuuden seuraaminen, raportointi ja huoltojen yhteensovittaminen tuotannon kanssa. Työ oli aluksi keväällä ja kesällä 5-vuorotyötä ja syksyllä 3-vuorotyötä. Työntekijöiden määrä yhdessä vuorossa oli n. 30 henkilöä.

Työnjohtotehtävien jälkeen siirryin opetusmaailmaan ammattiopiston opettajaksi lukuvuodeksi 2009–2010. Ensimmäinen vuosi vierähti Pirkanmaan ammattiopistossa Kangasalan toimipisteessä. Olin elintarvikealan opettaja ja ykkösluokan ryhmänohjaaja. Vuoden aikana toimin myös nuori yrittäjäys NY toiminnan vastuupettajana elintarvikealalla. Opetustunnit koostuivat elintarvikealan ammattiopinnoista. Yhden opintoviikon pidin lähihoitajille fysiikkaa.

Kangasalan toimipisteessä elintarvikealan opiskelijat opiskelivat ensimmäisen vuoden kaikki samoja opintoja ja toiselle vuodelle valittiin sitten oma koulutusohjelma. Vaihtoehdot olivat elintarviketeknologian- tai leipuri-konditorian koulutusohjelmat.

Seuraavaksi jatkoin opettajan työtä Seinäjoella koulutuskeskus Sedussa lukuvuodesta 2010 alkaen. Toimin elintarvikealan päätoimisena tuntiopettajana. Ensimmäisenä lukuvuotena olin toisen vuoden lihatuotteiden valmistajaksi opiskelevien ryhmänohjaaja ja opetustunnit koostuivat lihan ja elintarviketeknologian opetuksesta. Toinen lukuvuosi toi myös uuden ryhmänohjaajan tehtävän kolmannen vuoden lihatuotteiden valmistajaksi opiskelevien lisäksi. Olen nyt myös uusien ensimmäisen vuoden elintarvikealan opiskelijoiden ryhmänohjaaja, joten erilaisten hopsien ja hojksien tekeminen toi lisähaasteita omaan opettajan työhön.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ammatilliset opinnot koostuvat lihan, leipomon ja elintarviketeknologian opinnoista. Toisena ja kolmantena vuotena opiskelijat opiskelevat valitsemissaan koulutusohjelmissa. Valinnat tehdään ensimmäisen vuoden keväällä.

Valittavat koulutusohjelmat ovat lihan, leipomo-konditorian tai elintarviketeknologian koulutusohjelmat. Näistä opiskelijat valmistuvat lihatuotteiden valmistajiksi, leipuri-kondiittoreiksi tai elintarviketuotteiden valmistajiksi.

Case 4. Pystymetsästä insinööriksi

Vuonna 1999 peruskoulun jälkeen olin kahden vaiheilla, että lähdenkö opiskelemaan lukioon vai metsäalan ammattikouluun. En osannut päättää ja valitsin molemmat. Puolentoista vuoden jälkeen huomasin haukanneeni liian ison palan kerralla. Keskeytin lukion ja keskitin voimani metsäalan opiskeluun. Opintojeni aikana sain mahdollisuuden suorittaa kaksi mielenkiintoista ja kokemusrikasta työharjoittelua ulkomailla. Keväällä 2001 tein metsänhoitotöitä Irlannin nummilla. Työt olivat metsänistutukseen liittyviä töitä Limerickin kreivikunnassa Länsi-Irlannissa. Työskentelin paikalliselle (metsähallitusta vastaavalle) metsäorganisaatiolle Coillte Forestille. Irlannin kokemuksesta karais-tuneena, kevättalvella 2002 ojensin auttavan käteni vaativaan puunkorjuuseen Ranskan myrskytuho alueella. Työskentelin suomalaisessa yrityksessä hakkuukoneenkuljettajana ja yritys urakoi ranskalaiselle metsäyhtiölle. Työkohteet sijaitsivat myrskytuhoalueilla Keski-Ranskan ylängöllä Limogesin ja Clermont-Ferrandin maakunnissa. Kansainväli-sen harjoittelun jälkeen palasin takaisin Suomeen ja valmistuin metsäkoneenkuljettajak-si alkukesällä 2002.

Tein metsäkoneenkuljettajan töitä bioenergia- ja metsäkonealan yrityksessä valmistu-miseni jälkeen. Työt ja työkohteet olivat hyvin monipuolisia. Mielekkäässä työssä aika kului nopeasti ja tammikuussa 2003 kutsu armeijaan keskeytti työrupeaman. Armeijan harmaissa viihdyin hyvin, vuosi meni yhdessä hujauksessa. Käteen jäivät kersantin nat-sojen lisäksi, aliupseerikurssin apukouluttaja- ja johtajakoulutuksen tuoma kokemus sekä paljon ystäviä. Armeijan aikana olin hakenut metsäalan jatko-opintoihin ammatti-kerkeakouluun. Armeijan jälkeen palasin kuitenkin takaisin työelämään ja metsäkonei-den pariin, koska koulu alkoi vasta syksyllä.

Syksyllä olin taas uudessa tilanteessa, kun aloitin puu- ja metsätalouden markkinoinnin opinnot. Kaikki oli uutta ja vierasta, uusi paikkakunta, uusi koulu, uudet haasteet. Opin-not alkoivat hyvin ja olivat juuri sitä, mitä olin odottanutkin. Se oli hyvä ja monipuoli-

nen vahvistus aikaisempaan metsäalan osaamiseeni. Työharjoittelun suoritin sellutehtaan raaka-ainepuun vastaanotossa mittaus- ja kontrolliesimiehenä, ohjailen materiaali-
virtoja sellutehtaille. Viimeisenä lukuvuotena minulle tarjoutui tilaisuus kuukauden metsäkoneopettajan sijaisuuteen, käytin tilaisuuden hyväksi. Samaan aikaan työskentelin viikonloppuisin raakapuun vastaanotossa sellutehtaalla ja tein päättötyötä Botniassa, jonka aiheena tutkin eukalyptussellun laadun tasaisuutta. Keväällä 2008 valmistuin metsätalousinsinööriksi ja valmistumisen jälkeen toimin mittaus- ja kontrolliesimiehenä tehdasvastaanotossa.

Syksyllä minulle tarjoutui tilaisuus koneopettajan sijaisuuteen metsäkoululla. Tartuin tilaisuuteen ja sillä tiellä olen vieläkin. Työtäni on monipuolistettu pelkästä ammatillisesta opetuksesta lisäämällä opinto-ohjausta, opiskelijarekrytointia ja markkinointia työnkuvaani. Näiden lisäksi pidän kielitaitoa yllä esitellessäni ulkomaalaisryhmille ja vaihto-opiskelijoille koneopetusta ja metsäalaa. Nykyisessä työssäni pystyn ylläpitämään ammattitaitoani, sekä yhdistämään ja hyödyntämään aikaisemman osaamiseni ja koulutukseni hyvin monipuolisesti. Tällä hetkellä vahvistan pedagogista osaamistani ammattikorkeakoulussa ammatillisessa opettajakoulutuksessa, mistä saan ammatillisten aineiden opettajan pätevyuden. Opinnot ovat loppusuoralla.

Nykymaailmassa vanhan kansan viisaus ” oppia ikä kaikki” näyttää pitävän paikkaansa. Kaikki kehittyy huimaa vauhtia ja kehityksessä mukana pysymiseen tarvitaan aina vain enemmän. Nähtäväksi jää, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

6 Kyselytutkimuksien tulokset

Tulokset on jaettu kahteen laajempaan kokonaisuuteen. Ensimmäinen on oppilaitoksista saatu perustilastollinen aineisto. Toinen tulosaineisto on tässä tutkimuksessa tehdyt kyselyt ja haastattelut.

Otoskoot ovat haastatteluissa jääneet osittain niin pieniksi, että niiden vastauksia ei voida julkaista kovin tarkasti vaarantamatta yksittäisen henkilön tietosuojaa eli pitäydymme eettisissä ohjeistuksissa. Siitä syystä tulosten käsittelyssä on joiltakin osin pysyttävä hyvin yleisellä tasolla. Olemme pyrkinneet toiminnassa luottamuksellisuuteen, että myös jatkossa tässä työssä käytettyjä toimintamalleja voidaan käyttää opintopolkujen kehittämisessä.

6.1 Esitutkimus

Tämän tutkimustyön alkuvaiheessa pidettiin toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa ja toisen asteen koulutusta antavassa talouskoulussa kyselyt, missä kysyttiin oppilaiden kiinnostuksesta aloittaa opiskelu ammattikorkeakoulussa bio- ja elintarvikealan koulutusohjelmassa. Kyselyt tehtiin maaliskuussa 2011. Kyselyn suoritushetki oli heti kyseistä bio- ja elintarvikealan koulutusohjelmaa esitellen puheenvuoron jälkeen eli se on voinut osaltaan nostaa kiinnostusta opinahjosta. Lomakkeessa oli kiinnostusta taustoittavia kysymyksiä. Kyselylomake on kokonaisuudessaan liitteenä 1.

Kyselyn tavoitteena oli selvittää elintarvikealaan liittyvissä opinnoissa olevien nuorten kiinnostusta jatko-opinnoista. Toiseksi haluttiin tietää jatko-opiskelusta kiinnostuneiden määrää elintarvikealalle versus muille aloille ja samalla kartoittaa hieman ammattikorkeakoulun kiinnostavuutta kyseisillä opiskelijasegmenteillä.

Kyselylomaketta jaettiin yhteensä 50 opiskelijalle. Valitettavasti osa kyselyn vastauksista ei palautunut kyselyn suorittajasta riippumattomista syistä perille. Palautumatta jäi toisen asteen ammatillisen opiskelijoiden vastauksia. Yhteensä vastauksia annettiin 26 ja positiivisena huomiona vastauksista on se, että kaikki vastaukset olivat asiallisia.

Tuloksista voi todeta lyhyesti, että jatko-opiskelu kiinnosti melko laajasti. Suurin osa vastaajista 23 (n=26) oli kiinnostunut jatko-opinnoista seuraavan kolmen vuoden aikana. Loput eivät olleet kiinnostuneita jatko-opinnoista, koska he halusivat töihin tai heillä oli puutetta kiinnostuksesta ilman mitään tarkempia selityksiä.

Kysyttäessä, mistä jatko-opinnoista ollaan kiinnostuneita, oli huomionarvoista se, että alat, joista opiskelijat olivat kiinnostuneita, vaihtelivat melko paljon ja poikkesivat huomattavasti nykyisistä elintarvikealaan liittyvistä opinnoista. Esimerkkeinä mainittakoon kiinnostus musiikista, yrittäjyydestä, matkailusta hoito- tai autoalasta sekä kaupalliseen alaan liittyvistä tehtävistä.

Yleisellä tasolla esitetty kysymys; mitä mieltä olet esitellystä bio- ja elintarviketekniikan insinööriopinnoista. Vastaukset on jaoteltu selkeyden parantamiseksi kolmeen eri luokkaan positiivisiin, negatiivisiin tai neutraaleihin/tyhjiin kommentteihin. Tuloksena oli yhdeksän positiivista ja negatiivista kommenttia ja kahdeksan neutraalia tai tyhjää vastausta eli vastaukset menivät melko tasan kaikkien luokkien kesken. Positiivisten kommenttien määrän perusteella vahvistui tarve vahvistaa ja kehittää bio- ja elintarvikealan markkinointia.

Viimeisenä ollut, hieman keventäväksi kysymykseksi tarkoitettu kohta, missä pyydettiin antamaan arvio prosenteissa todennäköisyydelle, että hakeeko vastaaja opiskelemaan bio- ja elintarviketekniikan insinööriksi, antoi seuraavan tuloksen. Vastaukset ryhmiteltiin kolmeen ryhmää. Pienintä kiinnostusta osoittaneet prosenttiosuudet 0–29 % antoi 16 vastaajaa, keskimääräistä kiinnostusta prosenttiosuuksilla 30–59 % antoi 7 vastausta ja eniten kiinnostuneiden yli 60 prosenttiosuuden vastauksia oli 3. Todella kiinnostuneiden osuutta voi pitää melko pienenä.

Tuloksista johtopäätöksiä tehtäessä on syytä huomioida pieni otoskoko ja se, että osa vastauslomakkeista puuttui, sekä se että kysely tehtiin bio- ja elintarviketekniikan insinöörinkoulutusta esitelleen puheenvuoron jälkeen.

Lomakkeen avulla ei ollut tavoitetta selvittää sukupuoli- tai ikäjakaumia. Tavoite oli saada helposti ja nopeasti vastattavilla kysymyksillä potentiaalisten jatko-opiskelijoiden määriä ryhmissä, jotta voidaan suunnitella tulevaisuuden jatkomarkkinointia sekä muita

toimenpiteitä. Lisäksi tarkoitus oli tehdä alustavaa selvitystä lopullisen kysymyslomakkeen laadintaan ja muokata toimintamallia kehittämishanketta ajatellen.

6.2 Väylämuotoinen opiskelu Vaasan ammattiopistossa

Vaasan ammattiopistossa opintonsa aloittavalla opiskelijalla on valittavanaan viisi erilaista opintopolkua tulevaan ammattiin. Hän voi valita ammatillisen väylän, yrittäjyyspolun, kansainvälisyysväylän, kaksoistutkinnon tai ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan väylän. Kaksoistutkinnon suorittajat valitsevat opintoväylänsä jo yhteishakuvaiheessa, mutta muut väylät valitaan ensimmäisen vuoden syksyllä. Kun opiskelija valitsee opintoväylän, hän samalla päättää, minkä tyyppisiin opintoihin hän käyttää käytössään olevat valinnaiset opintoviikot, joita on opiskelujen aikana yhteensä 14. Väyläopinnot sisältyvät 120 opintoviikon ammatilliseen tutkintoon. Jos valittu väylä ei tunnukaan hyvältä, voi opiskelija palata ammatilliselle väylälle. (Vaasan ammattiopisto 2010, 2–4.)

Väylämuotoinen opiskelumalli on otettu käyttöön Vaasan ammattiopistossa vuonna 2010. Syksyn 2010 ensimmäisessä valinnassa 66 prosenttia opiskelijoista valitsi opintopolukseen ammatillisen väylän. Seuraavaksi suosituin oli kaksoistutkintoon johtava väylä, jonka valitsi 15 prosenttia opiskelijoista. Kolmannelle sijalle selvisi kansainvälisyysväylä, jonka valitsi yhdeksän prosenttia opiskelijoista. Ammattikorkeakouluun valmentavan väylän valitsi seitsemän prosenttia opiskelijoista. Yrittäjyysväylän valitsi puolestaan kolme prosenttia opiskelijoista. Syksyn 2011 väylävalintoja ei ole vielä tehty. Nykyään tällainen väylämuotoinen opiskelu on mahdollista vain harvassa ammatillisessa oppilaitoksessa. (Eteläpää 2011.)

Kehittämishankkeemme kannalta meitä kiinnostaa erityisesti ammattikorkeakouluopintoihin valmentava väylä. Ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan väylän opintojen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia jatkaa perustutkinnon jälkeen opintoja ammattikorkeakoulussa. Väyläopinnot sisältö on suunniteltu yhteistyössä Vaasan ammattikorkeakoulun kanssa. Tällä hetkellä väyläopinnot sisältävät neljä opintoviikkoa sekä ruotsin että englannin kieltä, kaksi opintoviikkoa äidinkieltä ja viestintää, kaksi opintoviikkoa matematiikkaa ja kaksi opintoviikkoa valinnaisia opintoja. Ammattikor-

keakoulu päättää väyläopintojen hyväksilukemisesta. Koska väyläopinnot on otettu käyttöön syksyllä 2010, vielä ei ole yhtään opiskelijaa, joka olisi näiden väyläopintojen siivittämänä siirtynyt ammattikorkeakouluun. (Eteläpää 2011.)

6.3 Elintarvikealan perustutkinnon suorittajien kysely

Kyselyyn vastasivat elintarvikealan perustutkintoa suorittavat opiskelijat. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ammatilliset opinnot koostuvat lihan, leipomon ja elintarviketeknologian opinnoista. Toisena ja kolmantena vuotena opiskelijat opiskelevat valitsemis- saan koulutusohjelmissa. Valittavat koulutusohjelmat ovat lihan, leipomo-konditorian tai elintarviketeknologian koulutusohjelmat. Näistä opiskelijat valmistuvat lihatuotteiden valmistajiksi, leipuri-kondiittoreiksi tai elintarviketuotteiden valmistajiksi.

Kysely tehtiin alkusyksystä 2011. Opiskelijat vastasivat omissa ryhmissään joko työsa- lilla tai teorialuokassa. Kyselyyn vastasi kolme ensimmäisen vuoden opiskelijaryhmää (yhteensä 40 opiskelijaa), kolme toisen vuoden ryhmää (yhteensä 30 opiskelijaa) sekä kolme kolmannen vuoden opiskelijaryhmää (yhteensä 19 opiskelijaa).

Ensimmäisen vuoden elintarvikealan opiskelijat suhtautuivat kyselyyn (liittessä 2) melko positiivisin mielin. Aika moni mietti, että voisi jatkaa opiskelua ammattikoulusta valmistumisen jälkeen (52,5 % vastaajista). Yleisesti oli havaittavissa, että ensimmäisen luokan opiskelija on uuden koulun aloittamisen kynnyksellä vielä melko avoin tulevai- suuden mahdollisuuksille. Jatkokoulutus on vaihtoehto, mutta monella oli myös kirk- kaana mielessä nykyisen koulun tuoman ammatin saaminen ja nopea työllistyminen.

Kyselylomake oli ensimmäisen vuoden opiskelijoille ehkä hieman epäselvä. Kun lo- makkeen alussa kysyttiin, että oletko kiinnostunut jatkamaan opintojasi seuraavan kol- men vuoden aikana, moni opiskelijoista ajatteli tulevia koulutusohjelmakohtaisia valin- toja. Näistä 52,5 %:sta ”kyllä” vastauksista noin puolet koski juuri liha-, leipuri- kondiittori-, sekä elintarviketeknologian – koulutusohjelman linjavalintaan suuntautu- vista opinnoista. Lomakkeen kysymys olisi pitänyt muotoilla siten, että siitä olisi pa- remmin käynyt ilmi, että opintojen jatkamisella tarkoitettiin nykyisistä opinnoista val- mistumisen jälkeistä aikaa.

Jatkokoulutuksesta kiinnostumattomien lukumäärä (35 % vastaajista) ja heidän kommentit asiasta liittyivät halusta nopeaan työllistymiseen, sekä ehkä pieneen epätietoisuuteen jatkumahdollisuuksista. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista 12,5 % epäröi vielä ja oli merkinnyt lomakkeeseen ”ehkä” tai jättänyt kokonaan vastaamatta. Yleisesti ammattikorkeakouluopinnot koettiin haasteellisiksi ja kovin teoriapainotteiseksi.

Ensimmäisen vuoden elintarvikealan opiskelijat olivat hyvin tietoisia siitä, mistä he saavat tietoa jatko-opinnoista. Vastausten kärkipäässä oli netti (67,5 %) ja opinto-ohjaaja (65 %). Myös opettajien (17,5 %), koulun (15 %) sekä kavereiden (10 %) ja sukulaisten (7,5 %) välityksellä opiskelijat kokivat saavansa tietoa.

Kun kyselyssä tiedusteltiin, että tietävätkö opiskelijat, mihin pystyvät hakemaan ammattikoulusta valmistuttuaan, olivat he hyvin tietoisia AMK opintumahdollisuudesta (52,5 %). Muita valmistumisen jälkeen saaneita ehdotuksia olivat töihin (25 %), kyllä (22,5 %), yliopisto (12,5 %), en (10 %) sekä eläkkeelle (2,5 %).

Aika moni ensimmäisen vuoden opiskelijoista koki, ettei tarvitse lisätietoja jatko-opintoja ajatellen (57,5 %). Paljon kuitenkin tuli myös avoimia kysymyksiä lähinnä liittyen seuraaviin asioihin: mihin voi hakea, mitä opintoihin liittyy, missä koulutusta tarjolla, kauanko jatko-opiskelut kestävät ja onko niistä hyötyä opiskelijalle.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoilla mielikuvat korkeakouluopinnoista oli seuraavanlaiset: ei mitään tietoa (25 %), osa koki sen laajentavan omaa ammattikoulutustaan, osalla oli mielikuvia vaativista opiskeluista, tenteistä, kirjoista ja luennoista. Aika moni kuitenkin myös pohti, että opiskelu ammattikorkeakoulussa on mukavaa ja opiskelijan ol-tava oma-aloitteisempi omien opintojen suhteen.

Samanlaiseen kyselylomakkeeseen vastasivat myös toisen ja kolmannen vuoden elintarvikealan opiskelijat. Nämä opiskelijat ovat valinneet ensimmäisen vuoden jälkeen oman koulutusohjelmansa, josta he valmistuvat elintarviketuotteiden valmistajiksi, lihatuotteiden valmistajiksi sekä leipuri-kondiittoreiksi.

Toisen vuoden opiskelijoiden kiinnostus opintojen jatkamisesta valmistumisen jälkeen oli aika suuri. Lähes puolet (46,7 %) opiskelijoista ajatteli, että voisi jatkaa opintojaan.

”Ei” vastauksia tuli toinen puolisko (50 %) ja yksi vastaajista (3,3 %) oli vielä epävarma, haluaako kenties jatkaa vielä opiskelua.

Toisen vuoden opiskelijoita koulutusohjelmittain verrattuna, jatko-opiskeluun myönteisimmin suhtautui lihatuotteiden valmistajaksi opiskelevat opiskelijat (60 % vastaajista). Lähes samalla tuloksella oli kuitenkin leipuri-kondiittorit (58,3 % vastaajista). Elintarviketeknologian opiskelijoista tällä hetkellä ajatteli jatkavansa opiskelua valmistumisen jälkeen 12,5 % vastaajista.

Yleisin kommentti siihen, miksi jatko-opiskelut eivät kiinnosta, oli halu päästä nopeasti oman alan töihin ja tienamaan. Osa vastaajista koki myös, että haluisi hetken olla työelämässä ja sitten ehkä opiskella lisää. Osalla vastaajista oli jo toinen ammatillinen tutkinto suoritettu, joten he kokivat, että nyt opiskelu saa riittää.

Toisen vuoden elintarvikealan opiskelijat olivat tietoisia, mistä he saavat tietoa jatkoopinnoista. Vastausten kärkipäässä oli netti (36,7 %) ja opinto-ohjaaja (26,7 %) ja opettajat (23,3 %). Tietoa saadaan myös kavereiden kertomana.

Toisen vuoden opiskelijat olivat tietoisia, mihin pystyvät hakemaan valmistumisen jälkeen. ”Kyllä” vastauksia tuli 23,3 %. AMK opintomahdollisuudesta valmistumisen jälkeen oli tietoisia 20 % opiskelijoista. Opiskelijat, jotka eivät tieneet, mihin pystyvät hakemaan, oli vastausten joukossa 10 %. Muita valmistumisen jälkeen saaneita ehdotuksia olivat elintarvikealan työpaikat, lukio sekä yliopisto.

Kyselylomakkeen kysymys ”mitä lisätietoja haluaisit jatko-opintoja ajatellen?” sai seuraavanlaisia vastauksia toisen luokan opiskelijoilta. Kuusi opiskelijaa (20 % vastaajista) oli sitä mieltä, ettei tarvitse mitään lisätietoa. Yleisesti opiskelijat halusivat kaikenlaista tietoa, mitä opiskelut sisältävät, kauanko ne kestää, mihin voi hakea ja myös tietoa muiden alojen ammattikorkeakoulu -opinnoista.

Toisen vuoden opiskelijoiden kommentit korkeakouluopinnoista olivat seuraavanlaisia. Osa ajatteli, että opiskelu voi olla vaikeaa, mutta haluaisi päästä sinne. Osa kiinnosti parempi palkka opiskelujen jälkeen sekä mahdollisuus päästä esim. esimieheksi. Opis-

kelut koettiin yleisesti haasteellisiksi, opettavaisiksi ja aika rankoiksi. Vastausten perusteella ne koettiin kuitenkin melko mielenkiintoisiksi.

Kolmannen vuoden liha-alan, leipuri-kondiittorin sekä elintarviketeknologian koulutusohjelmissa opiskelevien kiinnostus opintojen jatkamisesta valmistumisen jälkeen oli hieman pienempi kuin toisen vuoden opiskelijoilla. ”Kyllä” vastauksia tuli seitsemältä opiskelijalta (36,8 %) ja ”ei” vastauksia yhdeksältä (63,2 %).

Jatkokoulutuksesta kiinnostuneiden ajatuksissa oli bio- ja elintarvikealan insinöörikoulutus, restonomikoulutus sekä myös lukio tai mahdollisesti yliopisto. Opiskelijat, jotka eivät tällä hetkellä olleet jatkokoulutuksesta kiinnostuneita, olivat sitä mieltä, että haluavat nopeasti töihin tai kokivat, että ala ei ehkä ole ihan omiaan. Myös taloudellinen tilanne mietitytti osaa opiskelijoista.

Kolmannen vuoden opiskelijoita koulutusohjelmittain verrattuna, jatko-opiskeluun myönteisimmin suhtautui elintarviketuotteiden valmistajaksi opiskelevat opiskelijat (50 % vastaajista), leipuri-kondiittorit (33,3 % vastaajista) ja lihatuotteiden valmistajaksi opiskelevat (28,6 %).

Kolmannen vuoden elintarvikealan opiskelijat olivat hieman epätietoisia, mistä he saavat tietoa jatko-opinnoista. Vastausten kärkipäässä oli netti ja opinto-ohjaaja (26,3 %), opettajat (10,5 %), ei tietoa (10,5 %).

Kolmannen vuoden opiskelijat eivät olleet kovin tietoisia siitä, mihin pystyvät hakemaan valmistumisen jälkeen. ”Ei” vastauksia tuli 26,3 %, ”Kyllä” vastauksia vastaavasti 15,8 %. Ammattikorkeakoulumahdollisuudesta valmistumisen jälkeen oli vastannut 5,3 % opiskelijoista. Opiskelijat, jotka eivät tieneet, mihin pystyvät hakemaan, oli vastausten joukossa 10 %.

Kyselylomakkeen kysymys ”mitä lisätietoja haluaisit jatko-opintoja ajatellen?” sai seuraavanlaisia vastauksia kolmannen luokan opiskelijoilta. Kaksi opiskelijaa (10,5 % vastaajista) oli sitä mieltä, ettei tarvitse mitään lisätietoa. Yleisesti opiskelijat halusivat kaikenlaista tietoa, mitä mahdolliset jatko-opiskelut sisältävät, kauanko ne kestää, mihin voi hakea ja myös yleistä tietoa ammattikorkeakouluopinnoista. Myös mahdollisista

pääsykokeista haluttiin lisäinfoa sekä mihin asioihin kannattaisi panostaa, että hakupisteet olisivat hyvät.

Kolmannen vuoden opiskelijoiden kommentit korkeakouluopinnoista olivat seuraavanlaisia. Osa ajatteli opintojen sisältävän paljon teoriaa ja testejä. Mielikuvat olivat myös sellaisia, että opinnot ovat mielenkiintoisempia kuin yliopistossa ja käytännönläheisempiä. Opinnot koettiin myös aika rankoiksi, pitkiä päiviä jne.

Yleisesti kyselyn perusteella jäi sellainen mielikuva, että ensimmäisen vuoden opiskelijat olivat yllättävän hyvinkin tietoisia erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista. Toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoista osa tunsivat olevansa hieman pimennossa erilaisten jatko-opiskelun mahdollisuudesta ja niistä kaivattiin infoa enemmän.

6.4 Kyselyn tuloksia merkonomiopiskelijoilta –Sedu Lapua

Kysely tehtiin toisen vuoden peruskoulupohjaisille merkonomiopiskelijoille Sedun Lapuan yksikössä. Luokassa oli kaikkiaan 21 oppilasta, joista paikalla oli 20 oppilasta. Kaikki paikalla olleet vastasivat kyselyyn. Kyselyyn vastanneista naisia oli 60 % ja miehiä 40 %. Oppilaat olivat yhtä lukuun ottamatta suoraan peruskoulusta tulleita. Keski-ikä oli 17 vuotta.

Kuusi oppilasta eli 30 % vastaajista oli kiinnostunut jatkamaan opintoja seuraavan kolmen vuoden aikana. Puolet heistä eli 15 % kaikista vastaajista aikoi jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tavoitteena tradenomin tutkinto. Kahden opiskelijan (10 %) tavoitteena oli hakeutua parturi-kampaajan opintoihin merkonomiksi valmistuttuaan. Yksi vastaajista ei osannut vielä nimetä, mitä aikoo tulevaisuudessa opiskella. Vastaajista 70 % ei ollut halukkaita jatkamaan opintojaan seuraavan kolmen vuoden aikana. Yli puolet heistä ilmoitti haluavansa töihin heti valmistumisensa jälkeen. Kolme ilmoitti, etteivät jatko-opinnot yksinkertaisesti kiinnosta heitä. Yksi oli vielä epävarma jatko-opintojen suhteen.

Peräti 85 % oppilaista oli sitä mieltä, että heidän mielikuvat ja ennakko-odotukset toisen asteen opinnoista täyttyivät. Yksi vastaajista oli odottanut vähemmän luokassa oloa ja toinen opiskelija koki koulun ahdistavaksi.

Esitimme avoimen kysymyksen siitä, mitä kautta opiskelijat saavat tietoa jatko-opinnoista. Enemmistö opiskelijoista (60 %) piti opinto-ohjaajaa tärkeimpänä tietolähteenä jatko-opintojensa suhteen. Lisäksi 15 % vastaajista nimesi koulun tietolähteekseen erittelemättä sen tarkemmin, kuka tai ketkä tietoa jatko-opinnoista antavat. Merkittäviä tietolähteitä olivat myös muut opettajat sekä netti. Nämä mainitsi 35 % vastaajista. Sekä esitteistä että työvoimatoimistosta tietoa sai 5 % kyselyyn vastanneista. Nämä kyselyn tulokset osoittavat, että toisen asteen oppilaitoksilla ja erityisesti opinto-ohjaajilla on merkittävä tehtävä välittää oppilailleen tietoa jatko-opintojen mahdollisuuksista.

Vastaajista 70 % tiesi, mihin koulutukseen pystyy hakemaan valmistuttuaan ensin merkonomiksi. Suurin osa heistä eli 79 % mainitsi ammattikorkeakoulun jatko-opiskelupaikkana. Yliopiston mahdollisena jatko-opiskelupaikkana mainitsi 21 % vastaajista. Vastauksissa mainittiin myös muut toisen asteen oppilaitokset. Vastaajista 30 % ei tiennyt, mihin opintoihin pystyy hakeutumaan valmistumisensa jälkeen. Heistä kaksi kolmasosaa ei ollut edes kiinnostunut jatko-opinnoista. Kaksi vastaajaa ilmoitti olevansa kiinnostunut jatkamaan opintojaan, mutta he eivät vielä tieneet, mihin voisivat hakeutua toisen asteen tutkinnon suoritettuaan.

Oppilaista 75 % koki, etteivät he tarvitse lisätietoa jatko-opinnoista. Suurin osa heistä ei tarvinnut lisätietoja sen vuoksi, etteivät aikoneet jatkaa opintojaan tämän tutkinnon suoritettuaan. Sen sijaan 25 % vastaajista halusi lisätietoja eri jatko-opinto mahdollisuuksista sekä oppilaitoksista ja paikkakunnista, joissa voisivat opintojaan jatkaa.

Vastaajista puolilla ei ollut mitään mielikuvaa korkeakouluopinnoista. Vastaajista kolme eli 15 % koki korkeakouluopinnot vaikeiksi ja 10 % ajatteli korkeakouluopiskelun olevan rankkaa. Opiskelijoista 10 % piti korkeakouluopintoja pitkästyttävinä. Vastauksissa mainittiin opiskelun kannattavan aina, jos itsellä on vähänkin innostusta, korkeakouluopinnot koettiin myös haastaviksi, hajottaviksi tai jopa tylsiksi. Vastauksista kävi selväksi, että niillä, joilla oli negatiivinen kuva korkeakouluopinnoista, ei ollut myöskään kiinnostusta jatkaa omia opintojaan.

6.5 Metsästä urapoluille käyneiden haastattelut

6.5.1 Mennään metsään

Kysely tehtiin aloittavalle metsätalousinsinöörikurssille opintopoluista, ura-ohjauksesta ja päätöksenteosta. Tarkoituksen oli selvittää taustatekijöitä, mitkä vaikuttivat päätöksentekoon opintoihin haettaessa. Lisäksi haastateltiin metsäalalla työskenteleviä ja opiskelevia henkilöitä sekä ammatillisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa työskenteleviä opinto-ohjaajia.

6.5.2 Aloittava insinöörikurssi

Kysely tehtiin aloittavalle insinöörikurssille opintopoluista, ura-ohjauksesta ja asioista, mitkä vaikuttivat päätöksentekoon. Kurssin koko on 37 henkilöä ja kyselyyn vastasi 32 henkilöä, vastausprosentin ollessa 86,5 %.

Selvittäessä opinpolkua kysyttiin pohjakoulutusta ja selvisi, että kurssilla lukion suorittaneita oli valtaosa eli 21 henkilöä (65,6 % vastanneista), ammatillisen koulutuksen oli suorittanut 7 henkilöä (21,9 % vastanneista) ja kaksoistutkinnon tai jonkun muun koulutuksen suorittaneita oli 4 henkilöä (12,5 % vastanneista).

Kysyttäessä täytyivätkö mielikuvat ja ennakko-odotukset korkeakouluopinnoista 90,6 % vastanneista oli sitä mieltä, että mielikuvat ja ennakko-odotukset täytyivät. 9,4 % vastanneista oli sitä mieltä, että mielikuvat ja ennakko-odotukset eivät täytyneet. He totesivat lyhyesti sanallisissa kommentteissaan, että ennakko-odotuksia ei ollut, eikä opiskelu ollut kovin korkeakoulumaista ja opiskelu olikin käytännönläheisempää kuin oli kuviteltu.

Listatessaan päätökseen tekoon vaikuttaneita asioita aiheet vaihtelivat laidasta laitaan työttömyydestä tarpeeseen saada ammatti. Useat nostivat esille haasteet, hyvän ammatin ja kiinnostavuuden alaa kohtaan. Myös halu kouluttautua, varma työpaikka ja sukulaisten tai tuttavien kokemukset ajoivat myös metsäalalle. Haluttiin myös käytännönläheisempää parempaa työtä kuin ne hanttihommat.

Ura- ja opinto-ohjauksen määrästä mielipiteet jakautuivat tasaisemmin. Suurin osa 65,5 % vastanneista oli kuitenkin sitä mieltä, että ohjausta oli ollut riittävästi heidän aikaisemmissa opinnoissaan. Riittävästi ohjausta saaneet olisivat kuitenkin toivoneet lisää tutustumiskäyntejä eri kouluihin ja eri koulujen esittelyjä sekä he kaipasivat tietoja myös harvinaisemmista ammateista. Ohjauksen riittämättömyyteen vastanneiden 34,4 % mielestä ohjaus olisi saanut olla henkilökohtaisempaa sekä ohjauksessa olisi tullut ottaa huomioon oma koulumenestys. Enemmän kaivattiin tietoa eri kouluista ja aloista sekä tietoa opiskelusta korkeakoulussa ja yliopistossa.

Aikaisemman koulutuksen hyödyllisyydestä nykyisiin korkeakouluopintoihin 71,9 % vastanneista tunsivat olevan hyötyä ja 28,1 % oli sitä mieltä, ettei heidän aikaisemmasta koulutuksesta ollut hyötyä heidän nykyisiin opintoihin. Aikaisemman koulutuksen etuja tuotiin esille siten, että ammattiaineissa on hyvät perustiedot ja näkemystä eri aloilta. Kielitaito, matemaattiset ja luonnontieteelliset aineet koettiin myös hyödyksi nykyisiin opintoihin.

6.5.3 Metsästä urapoluille

Lisäksi haastateltiin kahta metsäalalla työskentelevää ja opiskelevaa henkilöä. Yhteistä haastatteluilla on sama urapolku eli peruskoulun jälkeen he valitsivat lukion sijasta metsäalan perustutkinnon ja sen jälkeen jatkoivat metsäalan ammattikorkeakouluopintoihin. Toinen heistä toimii yhdessä suuressa metsäyhtiössä puunostajana ja toinen työskentelee hakkuunkoneenkuljettajana perheyrietyksessä ja opiskelee aikuispuolella metsätaloussinööriksi työn ohella.

Molemmilla oli perustutkinnon aikaan mielikuvia ja ennakko-odotuksia korkeakouluopinnoista. Ne miellettiin syvällisemmiksi ja yksityiskohtaisiksi, hetkellisesti koettiin jopa haastaviksi ja ylitsepääsemättömiksi. Positiivisen ajattelun kautta käytännön opetusta pursuavan perustutkinnon jälkeen molemmat suuntasivat opinahjonsa kohti teoreettista korkeakouluopetusta. Korkeakouluopintojen alettua, syventävä teoria alkoi tuntua aika ajoin liian yksityiskohtaiselta ja teoreettiselta opiskelulta, koska käytännön alasta oli kuitenkin kyse. Tuntemukset erityisen haastavasta ja ylitsepääsemättömästä opinpolusta kumoutuivat melko pian.

Asiat, jotka vaikuttivat päätöksentekoon jatkaa opintoja, olivat syntyneet jo perustutkinnolle hakemisen jälkeen, tavoitteet oli asetettu toimistohommiin. Tyytymättömyys, halu kehittyä ja työkokemus alan töissä näytti tarpeen opiskella alaa lisää. Lähipiiriltä (kaverit ja perhe) sai tietoa ja kannustusta korkeakouluopintoihin.

Uraohjauksesta oli hieman ristiriitaisia kokemuksia. Uraohjausta olisi kaivattu lisää varsinkin, kun pohdittiin asioita yksin. Päätöstä ei ollut helppoa tehdä omien ajatusten pohjalta, joten tässä tapauksessa toivottiin uraohjausta lisää. Uraohjaus koettiin riittäväksi, silloin kun oli selvillä, mihin pyritään opiskelemaan ja jatketaan opintoja. Perustutkinnon aikana opintoja ohjattiin korkeakouluopintojen suuntaan.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta koettiin olevan korvaamatonta hyötyä korkeakouluopintoihin. Asioihin syventyminen ja perehtyminen tuntuivat helpolta, kun perusasiat olivat hallinnassa ja niistä oli kertynyt käytännönkokemustakin. Lukion käyneillä meni kauemmin perusasioiden sisäistämiseen. Joistain ammattiaineista saatiin hyväksilukuja.

Ammatillinen perustutkinto ja saman alan korkeakoulututkinto miellettiin hyväksi vaihtoehdoksi. Metsäalan työ on käytännönläheistä työtä ja se helpottaa työskentelyä esimies asemassa olevalle, kun on kokemusta myös siitä suorittavasta työstä. Asiakkaita pystyy ohjeistamaan ja opastamaan paremmin. Mielikuvien koettiin pysyneen samoina aina sieltä peruskoulusta saakka, nyt olivat haaveet käyneet toteen niistä toimistohommista. (Takaluoma & Kivistö 2011.)

6.6 Yhteenveto

Esitutkimukseen vastasi 26 opiskelijaa toiselta asteelta. Varsinainen selvitys tehtiin ammatillisen toisen asteen elintarvike- ja kaupanalan opiskelijoille sekä metsäalan ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Kyselyihin vastasi ammatilliselta toiselta asteelta yhteensä 109 opiskelijaa, joista elintarvikealaa opiskeli 89 opiskelijaa ja kaupan alaa 20 opiskelijaa. Metsäalan ammattikorkeakoulun ensimmäiseltä vuosikurssilta kyselyyn vastasi 32 opiskelijaa.

Esitutkimuksen tulosten mukaan peräti 88 % vastaajista oli kiinnostunut jatko-opinnoista. Tuloksiin saattoi vaikuttaa merkittävästi se, että kysely tehtiin bio- ja elintarviketekniikan insinöörikoulutusta esitelleen puheenvuoron jälkeen. Mielenkiinnon kohteet vaihtelivat alalta toiselle ja vain osa vastaajista oli kiinnostunut jatkamaan opintojaan elintarviketekniikan insinööriksi.

Osa toisen asteen ammatillista tutkintoa suorittavista opiskelijoista aikoi jatkaa opintojaan pian valmistumisensa jälkeen. Elintarvikealalla jatko-opinnoista oli kiinnostunut opintojen alkupuolella selvästi yli 50 % opiskelijoista ja loppupuolella noin 30 % opiskelijoista. Kaupanalan toisen vuoden opiskelijoista jatko-opinnoista oli kiinnostunut 30 % kyselyyn vastanneista. Joidenkin tavoitteena oli jatkaa saman alan ammattikorkeakouluopintoihin, mutta joukossa oli myös alan vaihtajia. Valtaosa ammatillisen perustutkinnon suorittaneista halusi kuitenkin siirtyä työelämään valmistumisensa jälkeen.

Metsäalan ensimmäisen vuoden korkeakouluopiskelijoista perustutkinnon suorittaneita oli 21,9 %. Lisäksi kun kaksoistutkinnon suorittaneet laskettiin mukaan, oli perustutkinnon suorittaneita 34,4 %.

Näiden tulosten perusteella voidaan todeta, että ne, jotka olivat aikoneet hakea jatko-opintoihin, olivat todennäköisesti hakeneet niihin, alasta riippumatta. Päätöksiin vaikuttaneista taustatekijöistä voidaan todeta merkittävimpinä motivaatio, halu kehittyä, halu pyrkiä eteenpäin uralla ja saada ammatti. Osalla silmät ”aukesivat” vasta myöhemmin työelämässä, perustutkinnon suorittamisen jälkeen. Työelämässä kuitenkin karttui tärkeää työkokemusta ja ammattiosaaminen vankistui. Lähipiirin myötävaikutus oli myös yksi tärkeä osatekijä jatko-opintoihin haettaessa.

Tietoa jatko-opinnoista opiskelijat saivat omien oppilaitostensa opinto-ohjaajilta ja opettajilta sekä netistä, kavereilta ja sukulaisilta. Opinto-ohjausta ja tietoa jatko-opinto mahdollisuuksista oli ollut saatavilla, mutta sitä olisi toivottu vielä lisää. Erityisesti lisää ohjausta olisi haluttu silloin, kun omat ajatukset olivat vielä epävarmoja ja tulevia valintoja pohdittiin yksin. Opiskelijat, joilla tavoitteet olivat selvillä, kokivat ohjauksen ja tuen riittäväksi.

7 Johtopäätökset ja pohdintaa

Kehittämishankkeemme ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää elintarvikealan opiskelijoille opintopolkua ammatillista perustutkinnosta ammattikorkeakouluun. Selvitys tehtiin myös kaupanalan perustutkinnolle ja metsäalan ammattikorkeakoulussa.

Selvityksen mukaan perustutkinnosta korkeakouluopintoihin voidaan todeta siirtyneen noin 30 % perustutkinnon suorittaneista opiskelijoista. Etuina heillä jatko-opintoihin ovat esimerkiksi ammatillinen perusosaaminen ja käytännön työkokemus, joita ei yleissivistävästä lukiokoulutuksesta voi saada. Heikkoutena voidaan todeta, että matemaattinen ja kielellinen osaaminen ovat lähtökohtaisesti heikommalla tasolla verrattuna lukion käyneeseen opiskelijaan. Tähänkin on olemassa hyvä vaihtoehto, kaksoistutkinto, jossa voi yhdistää yleissivistävät lukio-opinnot ja ammatillisen perustutkinnon koulutuksen. Kaksoistutkinto on mahdollista suorittaa 3–4 vuodessa. Halutessaan opiskelija voi jatkaa opintojaan yliopistoon, silloin lukion kautta kulkeva opinpolku on parempi vaihtoehto, mutta kaksoistutkinto luo myös hyvän ja monipuolisen pohjan jatko-opinnoille. Ammatilliseen korkeakoulutukseen ja laajaan ammatilliseen perusosaamiseen tähtäävälle opiskelijalle perustutkinto tai kaksoistutkinto on hyvä vaihtoehto pelkän lukion sijasta. Valintaan vaikuttavat tekijät löytyvät opiskelijan tavoitteista, motivaatiosta ja päätöksenteosta. Edellä mainittuihin asioihin vaikuttavina taustatekijöinä ovat tyytymättömyys, halu kehittyä, päästä eteenpäin, lähipiirin kannustus ja ammatin hankkiminen.

Vaasan ammattiopiston opintopolku-mallissa on kuvailtu erilaisia polkuopintoja ammattikorkeakouluun, työelämään, yrittäjäksi ja kansainvälisiin tehtäviin haluaville. Polkuopinnoissa on hyvin huomioitu alojen erityistarpeet ja näiden keskeisiä osaamisalueita on pyritty vahvistamaan eri polkuopinnoilla. Yrittäjyysväylällä perusopinnot lisäksi pystyy valitsemaan liiketoimintaa ja yrittäjyyttä, kansainvälisyys-väylällä kulttuuri- ja kieliopinnot ja ammattikorkeakoulun valmentavalla väylällä kieliä, matematiikkaa ja viestintää. Nämä ovat ne osa-alueet, joita selvityksen mukaan metsätalousinsinööri opiskelijat pitivät vahvuutena lukiosta tullessaan, kun taas perustutkinnon suorittaneiden vahvuutena on ammatillinen perusosaaminen. Muita edellä mainittuja väylämalleja on käytössä jo nykyisessäkin koulutustarjonnassa liittyen kansainvälisyyteen, ammatillisen osaamisen syventämiseen, yrittäjyyteen ja kaksoistutkintoon.

Korkeakoulututkintoon ohjaavaa ja valmentavaa perustutkintoa on hyvä kehittää Vaasan ammattiopiston mallin mukaan, missä opiskelijat valitsevat ensimmäisen vuoden jälkeen oman väylänsä. Tämän mallin hyödyntäminen täydessä laajuudessaan vaatii joitakin pieniä muutoksia nykyiseen ammatillisten koulutuksen ja vapaasti valittavien opintojen koulutustarjontaan.

Korkeakouluopetuksesta kertovaa tiedottamista olisi hyvä myös lisätä. Tiedonsiirto ja informointi korkeakouluopinnoista perustutkintolaisille olisivat helppoa ja vaivatonta silloin, kun molempien opetuspisteet sijaitsevat lähekkäin tai samassa osoitteessa. Haasteena ovat perustutkinnot maakunnissa, kaukana korkeakoulukampuksista. Toisaalta oppilaitokset kiertävät koulutusmessuilla, missä potentiaalista kohderyhmää riittää alakoulusta korkeakouluopiskelijoihin. Koulutusmessut ovat kuitenkin enemmän markkinatyypisiä eivätkä niin kustannustehokkaita kuin ammattikorkeakoulun kouluesittelyt esimerkiksi saman alan perustutkintolaisille. Vastaavasti voidaan järjestää vierailuja korkeakouluihin ja työmaille, missä opiskelijat todennäköisesti voisivat toimia korkeakoulusta valmistuttuaan.

Edellä mainituilla toimilla perustutkinnon opiskelijat näkisivät konkreettisesti, minkälaista opiskelu korkeakoulussa olisi. He olisivat jo mahdollisesti valmistautuneet siihen lisäämällä omia opintovalmiuksia väyläopinnoilla. Toisaalta myös välttyttäisiin turhilta opiskeluvuosilta ja päästäisiin nopeasti työelämään, mikäli jatko-opinnot eivät kiinnostaa. Toisen asteen ja korkeakoulujen välisessä nivelyhteistyössä avainasemassa ovat opinto-ohjaajat, rekrytointihenkilöt ja ammatillisten aineiden opettajat, kun he ohjaavat opiskelijaa eteenpäin.

Lähteet

- Aarnikoivu, H. 2010. Työelämä taidot, menesty ja voi hyvin. Juva: WS Bookwell Oy.
- Antikainen, A. & Komonen, K. 2004. Elämäkerta ja elämänkulku kasvatuksen ja aikuiskasvatuksen sosiologiassa. Teoksessa Sallila, P. (toim.) Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Aikuiskasvatuksen 44. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Buss, A., Karkkunen, N., & Lehtinen, S-M., Nordlund, M. & Taskila, V-M. 2008. Askelia opintopoluilla. Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto – SAMOK ry. Helsinki: Multiprint.
- Dunderfelt, T. 1998. Elämäkaaripsykologia. Porvoo: WSOY.
- Eteläpää, M. 2011. Opinto-ohjaaja. Vaasan ammattiopisto. Vaasa. Puhelinhaastattelu 7.9.2011.
- Helsingin yliopisto, kehittämishanke. Luettu 21.8.2011. Saatavissa: http://www.nic.fi/~thujala/Motivaatiosta_web.htm 21.8.2011.
- Henkilötietolaki 22.4.1999/523
- Himberg, L., Laakso, J., Peltola, R., Näätänen, R. & Vidjeskog, J. 2003. Kehittyvä ihminen. Psykologia 2. Porvoo: WSOY.
- Hujala, T. 2001. Helsingin yliopisto. Maatalous- ja metsätieteellinen tiedekunta. Juontokehittämishanke, Opiskelumotivaatio. Luettu 4.9.2011. Saatavissa: http://www.nic.fi/~thujala/Motivaatiosta_web.htm.
- Itä-Suomen Yliopisto. 2011. Uraohjaus ja neuvonta. Luettu 21.8.2011. Saatavissa: <http://www.uef.fi/opiskelu/uraohjaus-ja-neuvonta>.
- Kajanto, A. & Tuomisto, J. 1999. Elinikäinen oppiminen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. 7. muuttamaton painos.
- Kivistö, K. 2011. Metsäkoneenkuljettaja/insinööriopiskelija. Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Ähtäri. Sähköposti- ja puhelin haastattelu 21.9.2011.
- KM. 1997. 14. Oppimisen ilo. Kansallinen elinikäisen oppimisen strategia. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Kouluttajan rakennustyömaa. 2011. Luettu 21.8.2011. Saatavissa: <http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/elinik%C3%A4inen-oppiminen>.
- Kouvo, A., Stenström, M-L., Virolainen, M. & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilta opintourille: katsaus tutkimukseen. Luettu 1.9.2011. Saatavissa: <http://ktl.jyu.fi/img/portal/20810/G042.pdf?cs=1308212166>.

- Lerkkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Laukkanen, H. 2011. Opinto-ohjaaja. Koulutuskeskus Sedu, Ähtäri. Sähköposti- ja puhelimen haastattelu 14.10.2011.
- Marin, M. 2005. Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen, iän sosiologia. Tampere: Vastapaino.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.
- Mäntsälä, T. 2004. Järjestelmä on mutta toimiiko se? Turku: Turun kaupungin painatuspalvelut.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011a. Koulutuspolitiikka. Luettu 22.10.2011. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/?lang=fi>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011b. Ammattikorkeakoulut. Luettu 18.10.2011. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus>.
- OPH. 2011. Koulutus ja tutkinnot. Luettu 5.11.2011. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot.
- OPM. 2011. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillinen koulutus. Luettu 21.10.2011. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/amatillinen_koulutus/?lang=fi.
- Oponaattorit. 2011. CIP- teoria ja CASVE-sykli. Luettu 23.9.2011. Saatavissa: http://www.oponaattorit.fi/ohj/ohjaajalle_teorioita_casvekehal.html.
- Otala, L-M. 2002. Oppimisen etu – kilpailukykyä muutoksessa. Helsinki: WSOY.
- Otala, L-M. 1999. Osaajana opintiellä – opas elinikäisen oppimisen matkalle. Helsinki: WSOY.
- Peavy, R.V. 2000. Ammatinvalinnan ja urasuunnittelun ohjaus postmodernina aikana. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spanger, T. (toim.) 2000. Ohjaus ammatina ja tieteenalana. 1. Ohjauksen lähestymistavat ja tutkimus. Juva: PS-Kustannus.
- Rita, H. 1997. Tilastollisia näkökohtia. Teoksessa Tuorila, H. & Hellemann, U. (toim.) Elintarvikkeet aistien puntarissa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Salovaara, H. 2004. Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniiikan pedagogiseen käyttöön. Oulun Yliopisto. Luettu 4.9.2011. Saatavissa: http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_4/motivaatio.htm.

- Sallila, P. & Vaherva, T. (toim.) 1998. Arkipäivän oppiminen. Aikuiskasvatuksen 39. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Silvennoinen, H. & Tulkki, P. (toim.) 1998. Elinikäinen oppiminen. Tampere: Gaudeamus.
- Takaluoma, J. 2011. Puunostaja. UPM. Länsi-Suomi. Sähköposti- ja puhelin haastattelu. 21.9.2011.
- Toisen asteen yhteys. 2011. Psykologien ja kuraattorien palvelusivusto Helsingin kaupungin lukion ja ammatillisten oppilaitosten nuorille. Luettu 21.8.2011. Saatavissa: <http://toisenasteenyhteys.meke.wikispaces.net/Opiskelumotivaatio>.
- Tuomisto, J. 1994. Elinikäisen oppimisen perusteet. Teoksessa Kajanto, A. & Tuomisto, J. (toim.) Elinikäinen oppiminen. Vapaan sivistystyön 35. vuosikirja. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.
- Tuorila, H. 1997. Kuluttajien mieltymysten mittaaminen. Teoksessa Tuorila, H. & Hellemann, U. (toim.) Elintarvikkeet aistien puntarissa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Vaasan ammattiopisto. 2010. Amk-opintoihin valmentava -väylä 2010. Luettu 12.9.2011. Saatavissa: http://www.vao.fi/Opetussuunnitelmat/Ops_Vaylat_Amk_2010-09-21.pdf.
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vuorinen, P. & Valkonen, S. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakouluun hakeutumisen orientaatiot. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusseloste 18. Jyväskylän yliopisto. Luettu 12.9.2011. Saatavissa: <http://ktl.jyu.fi/arkisto/verkkojulkaisuja/G018pvuorinen.pdf>.

Liitteet

Liite 1: Esikyselyn lomake

KYSELY JATKO-OPINTOJEN KIINNOSTAVUUDESTA

Tämä on osa TAMK opettajankoulutuksen opintoja ja liittyy keittämishankkeen muodossa tehtävään harjoitustyöhön.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Oletko kiinnostunut jatkamaan opintojasi seuraavan kolmen vuoden aikana?

Kyllä

En

Ellet ole, niin miksi

Jos olet, niin mitä

Mitä mieltä olet ammattikorkeakoulusta mahdollisen opiskelupaikkana?

Mitä mieltä olet bio- ja elintarviketekniikan insinööriopinnoista?

Anna arvio prosenteissa (%) todennäköisyydelle, että haet opiskelemaan bio- ja elintarviketekniikan insinööriksi.

Vastaus: _____ %

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Liite 2: Kysymyslomake

Kysely on osa Tampereen ammatillisen opettajankoulutuksen opintoja ja liittyy kehittämishankkeen muodossa tehtävään työhön. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Työ julkaistaan, mutta yksilöitä ei pystytä tunnistamaan vastauksista.

Kehittämishankkeen tekijät:

Maria Jaakkola, Antti Lakaniemi, Matti-Pekka Pasto ja Antti Virkkunen

Sukupuoli: mies / nainen

Ikä: _____

Päivämäärä: ____ / ____ 2011

1. Oletko kiinnostunut jatkamaan opintojasi seuraavan kolmen vuoden aikana?

Kyllä   En

Ellet ole, niin miksi

Jos olet, niin mitä

---

2. Vastaa vielä oman tämän hetken koulutusasteesi kysymyksiin tai työelämäkysymyksiin (jos olet jo töissä).

2.1 Peruskoulu 9lk.

- Mikä sinusta tulee isona tai miksi haluat isona?
- Tiedätkö, että 2. asteen koulutus oikeuttaa hakemaan korkeakouluopintoihin?

En tiennyt   Kyllä tiesin

- Tiedätkö, mistä saat tietoa jatko-opinnoista?

En tiennyt   Kyllä tiesin

- Mitä kautta saat tietoa jatko-opinnoista?
- Mitkä mielikuvat sinulla on 2. asteen opinnoista (sekä ammatillisesta että lukios-
ta)?

2.2 Ammatillinen koulutus (2. aste)

- Täyttyivätkö mielikuvat ja ennakko-odotukset 2. asteen opinnoista?
Kyllä
Ei Miksi ei? _____
- Mitä kautta saat tietoa jatko-opinnoista?
- Tiedätkö, mihin pystyt hakemaan valmistuttuasi?
Kyllä Mihin? _____
En
- Mitä lisätietoa haluaisit jatko-opintoja ajatellen?
- Mitkä mielikuvat sinulla on korkeakouluopinnoista?

2.3 Korkeakoulu

- Täyttyivätkö mielikuvat ja ennakko-odotukset korkeakouluopinnoista?
Kyllä
Ei Miksi ei? _____
- Mitkä asiat vaikuttivat päätöksentekoon siirtyä toiselta asteelta korkeakoulu-
opintoihin?
- Oliko uraohjausta mielestäsi riittävästi?
Kyllä
Ei
- Mitä ohjausta olisit halunnut lisää?
- Oliko ammatillisesta koulutuksesta hyötyä sinun korkeakouluopintoihin?
Kyllä
Ei

2.4 Työelämä

- Miten koet opiskelupolun vaikuttaneen työelämääsi?
- Muuttuivatko mielikuvasi matkan varrella? Esim. ettei tämä olekaan ehkä se oikea tie.
- Olisitko tehnyt jotain toisin?

Kyllä Mitä? _____

En

KIITOS VASTAUKSISTASI!